

समग्र शिक्षा अंतर्गत

करुया मैत्री गणिताशी

कार्यपुस्तिका

इयत्ता : तिसरी

दिनदर्शिका

दिनांक	दिनांक	दिनांक	दिनांक	दिनांक
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30
31				

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

करूया मैत्री गणिताशी : कार्यपुस्तिका : इयत्ता तिसरी

- प्रवर्तक : शालेय शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन
- प्रकाशक : राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- प्रेरणा : मा. वन्दना कृष्णा (भा.प्र.से.)
अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- मार्गदर्शन : मा. विशाल सोळंकी (भा.प्र.से.)
आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
: मा. राहुल द्विवेदी (भा.प्र.से.)
राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- संपादक : मा. एम. देवेंदर सिंह (भा.प्र.से.)
संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- सहसंपादक : मा. रमाकांत काठमोरे
सहसंचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- कार्यकारी संपादक : मा. विकास गरड
प्राचार्य, (समन्वय विभाग), राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
रत्नप्रभा भालेराव
वरिष्ठ अधिव्याख्याता, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
वृषाली गायकवाड
अधिव्याख्याता, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- संपादन सहाय्य : वैशाली गाढवे
विषय सहायक, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
भक्ती जोशी
विषय सहायक, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- प्रथम आवृत्ती : जानेवारी २०२२
- अर्थसाहाय्य : समग्र शिक्षा, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- मुद्रक : रुना ग्राफिक्स, पुणे.
- © सर्व हक्क प्रकाशकाच्या स्वाधीन.

समग्र शिक्षा अंतर्गत

करुया मैत्री गणिताशी

कार्यपुस्तिका

इयत्ता : तिसरी

**NIPUN
BHARAT**

नाव : _____

शाळा : _____

इयत्ता : _____ तुकडी : _____

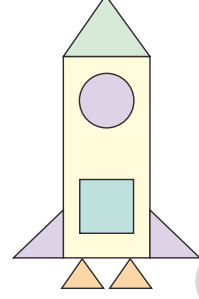
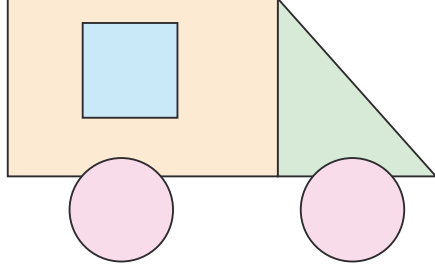
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटक	पृष्ठ क्र.
१.	भौमितिक आकृत्या ओळखूया	१
२.	संख्यांशी मैत्री	४
३.	चला करूया बेरीज	१४
४.	चला करूया वजाबाकी	१९
५.	समजून घेऊया गुणाकार	२३
६.	नाणी व नोटांचा उपयोग करूया	३१
७.	मापन समजून घेऊया	३३
८.	आकृतिबंध तयार करूया	४०
९.	सममिती शोधूया	४५
१०.	करूया बेरीज	४८
११.	करूया वजाबाकी	५५
१२.	गुणाकार करूया	६३
१३.	भागाकार करूया	६८
१४.	कालमापन शिकूया	७६
१५.	दिनदर्शिकेचा उपयोग करूया	७८
१६.	अपूर्णाकांशी गट्टी	८०
१७.	माहितीचे व्यवस्थापन करूया	८७

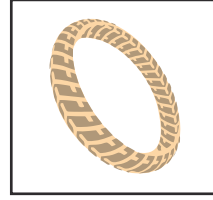
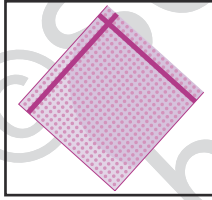
१. भौमितिक आकृत्या ओळखूया

- चित्रात दिसणारे भौमितिक आकार शोध, आकार काढ व आकाराचे नाव लिही.

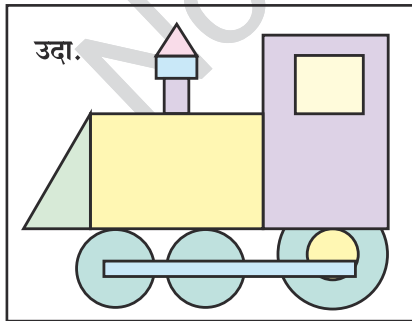

आकार				
आकाराचे नाव				

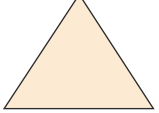
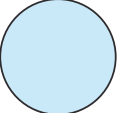
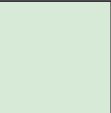
- वस्तूचा आकार ओळखून त्याचे नाव त्याखालील चौकटीत लिही.

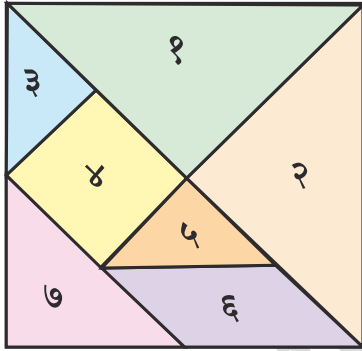
- घोटीव कागदाचे विविध आकार कापून नक्षी/कोलाज तयार कर.

○ तक्ता पूर्ण कर.

आकृती	आकृतीचे नाव	कडांची संख्या	कोपऱ्यांची संख्या	यासारख्या आकाराच्या एका वस्तूचे नाव
				
				
				
				

○ दिलेला टॅनग्रॅम बघ आणि त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे रिकाम्या चौकटीत लिही.

१) क्रमांक एकच्या भागाला किती कोपरे आहेत?

२) क्रमांक चारच्या भागाचे नाव काय आहे?

३) कोणते दोन भाग एकत्र केल्यावर मोठा त्रिकोण तयार होईल?

४) टॅनग्रॅममध्ये एकूण किती त्रिकोण आहेत?

५) टॅनग्रॅममध्ये किती चौकोन आहेत?

डोके चालव.

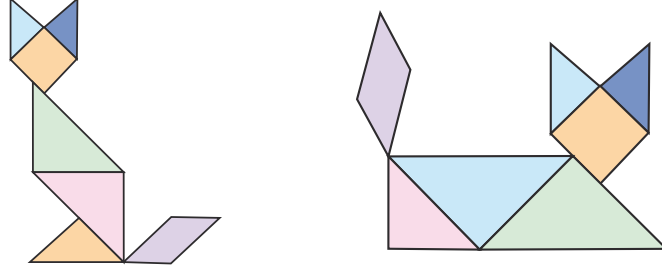
१) मी आहे रुमालासारखा, मला आहेत चार कोपरे, चार बाजू. सांगा पाहू मी कोण?

२) मी दिसतो पताकांसारखा, मी तीन बाजू आणि तीन कोपरे मिळून बनतो. ओळखा पाहू मी कोण?

३) मी दिसतो मोबाईलसारखा, मला चार बाजू, चार कोपरे आहेत, पण माझे एक वैशिष्ट्य आहे, माझ्या समोरासमोरच्या बाजू समान आहेत. ओळखा पाहू मी कोण?

४) कडा आहे पण कोपरे नाहीत, बांगडीसारखा मी दिसतो. ओळखा मला?

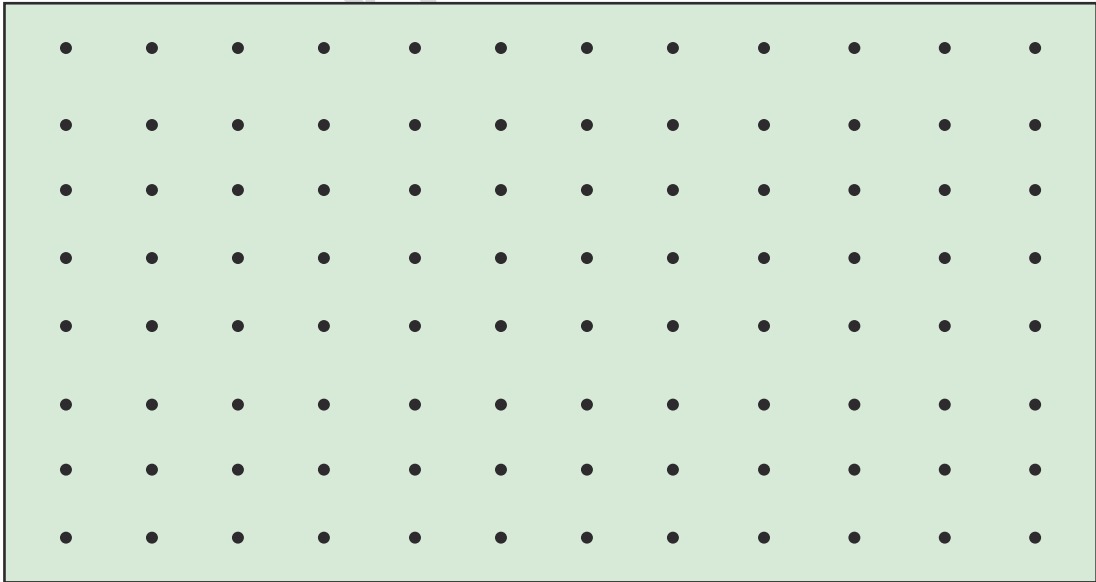
- खालील चित्रांप्रमाणे टॅनग्रॅममधील आकारांचा उपयोग करून मासा व रॉकेट तयार कर. (शिक्षकांनी आकार कापून घ्यावेत.)

मासा

रॉकेट

- ठिपक्यांच्या कागदावर चौरस, आयत, वर्तुळ, सरळ रेषा व वक्र रेषा काढून नक्षी तयार कर.

२. संख्यांशी मैत्री

- योग्य जोड्या जुळव.

संख्या (अक्षरांत)	संख्या प्रतीकरूपात	संख्या (अंकांत)
चोपन्न	१० १० १० १० १ १ १ १ १ १	४६
त्रेसष्ट	१० १० १० १० १० १० १०	७०
सत्तर	१० १० १० १० १० १० १ १ १	५४
शेहेचाळीस	१० १० १० १० १० १ १ १ १	६३

- ३, ५, २ व ७ या अंकांपासून दोन अंकी संख्या तयार कर.

- १) ७५ पेक्षा लहान १) २)
 २) ७ दशकापेक्षा मोठी १) २)
 ३) २० ते ७० च्या दरम्यान १) २)
 ४) ४ दशकापेक्षा लहान १) २)

- दिलेल्या संख्येतील एककांच्या बेरजेतून दशक तयार होतो का ते लिही.

१)	४३, २८	३ एकक + ८ एकक = ११ एकक	दशक होतो.
२)	६५, ३२	५ एकक + २ एकक = ७ एकक	दशक होत नाही.
३)	४३, ८५		
४)	६२, १९		
५)	८८, ५४		
६)	४६, २७		

○ शतकाचे बटवे मोज व लिही. = १ शतक

प्रतीके	अक्षरांत	
	एक शतक	शंभर (एकशे)
	तीनशे
	आठ शतक
	सातशे

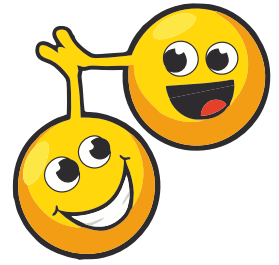
 + =

१ दशक = १० एकक
 १ शतक = १० दशक = १०० एकक
 १ हजार = १० शतक = १०० दशक = १००० एकक

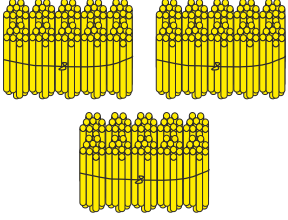
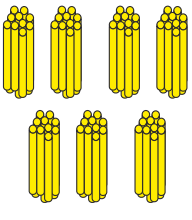
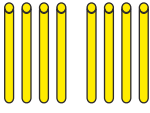
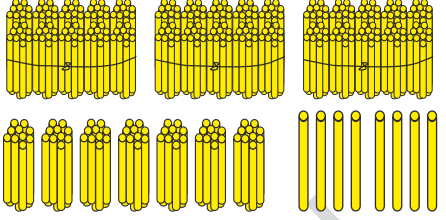
○ जोड्या जुळव.

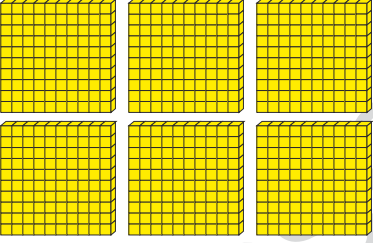
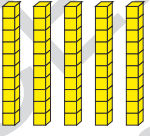

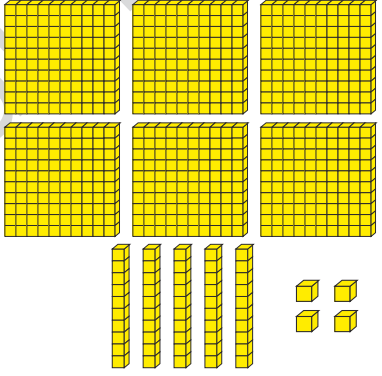
- १० दशक
- १० शतक
- १० एकक
- १००० एकक

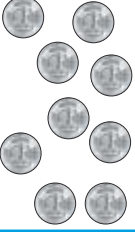
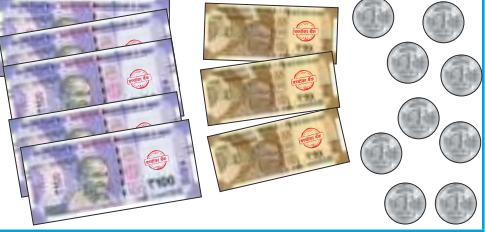
- १ हजार
- १०० दशक
- १ शतक
- १ दशक

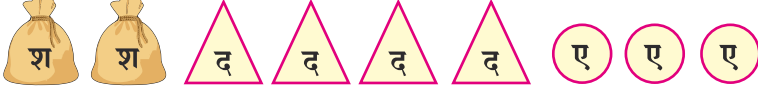
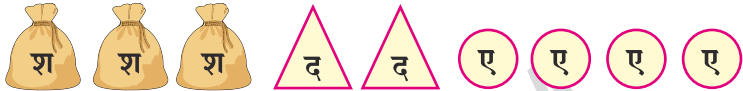

○ प्रतीकांवरून संख्या लिही.

शतक	दशक	एकक	संख्या
			
३	७	८	तीनशे अठ्ठ्याहत्तर
३००	७०	८	$३०० + ७० + ८ = ३७८$

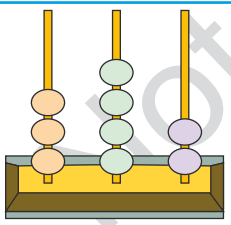
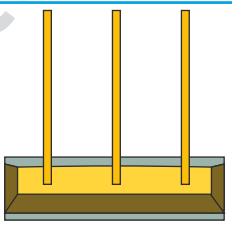
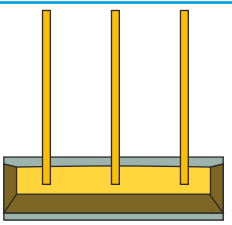
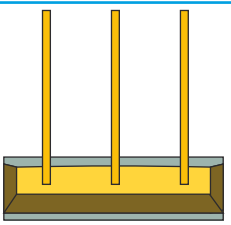
शतक	दशक	एकक	संख्या
			
६	५	४
..... + + =

शतक	दशक	एकक	संख्या
			
५
..... + + =

○ तक्ता पूर्ण कर.

संख्या	प्रतीकरूप	अक्षरांत
२४३		दोनशे त्रेचाळीस
३३३	
.....	
.....		एकशे एकेचाळीस
३६०	
५०७	
.....	

○ संख्या वाचून तारांमध्ये मणी काढ.

३४२	४२६	६५०	७०६
			
श द ए			
३ श ४ द २ ए
तीनशे बेचाळीस

○ सारणी पूर्ण कर.

विस्तारित रूप	अंकांत	अक्षरांत
५ श + ३ द + ९ ए	५३९	पाचशे एकोणचाळीस
३ श + ६ द + ३ ए	
६ श + ४ द	
९ श + ४ ए	
८ श + ७ ए	

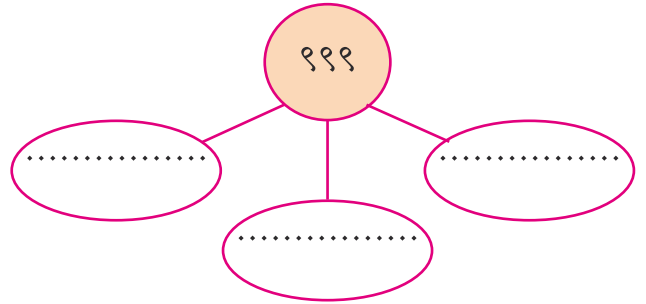
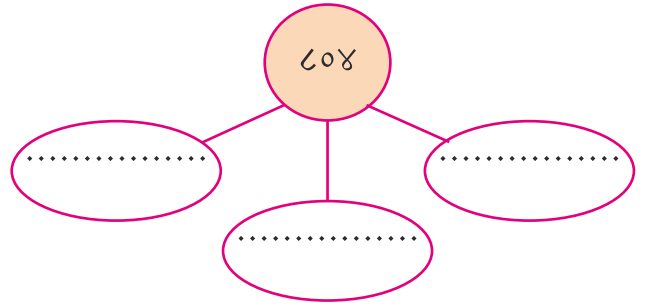
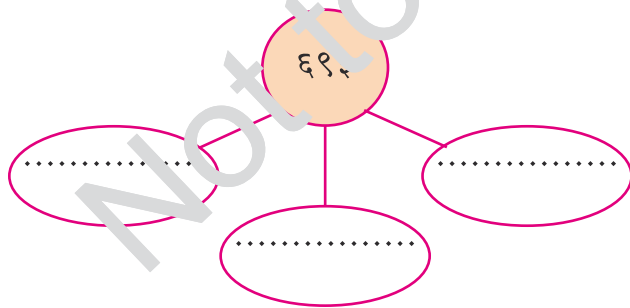
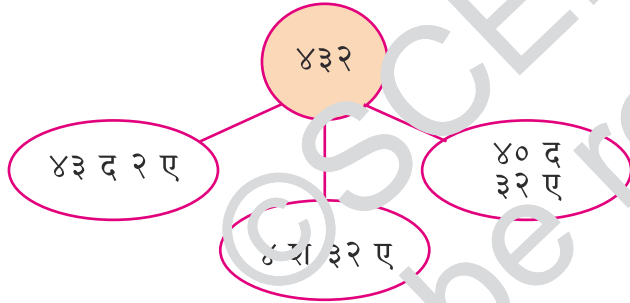
○ रिकाम्या जागा भर.

<p>४३</p> <p>४० ३</p>	<p>४३</p> <p> </p>	<p>४३</p> <p> </p>
<p>८९४</p> <p>८०० ९० ४</p>	<p>८९४</p> <p>८ श ८० १४ ए</p>	<p>८९४</p> <p> ३४</p>
<p>६९०</p> <p>६ श ९ द ० ए</p>	<p> </p> <p> </p>	<p> </p> <p> </p>
<p>४५७</p> <p> ५० ७</p>	<p> </p> <p> २ द </p>	<p> </p> <p> </p>

- दिलेल्या संख्येतील दशकांच्या बेरजेतून शतक तयार होतो का ते लिही.

५४३ , १२२	४ दशक + २ दशक = ६ दशक	शतक होत नाही.
६६५ , ३७२	६ दशक + ७ दशक = १३ दशक	शतक होतो.
५४३ , ७५५	
६८२ , ११५	
८३८ , ५९०	
४०६ , २४२	
१६८ , ५५१	

- संख्या विविध रूपात लिही.

○ दिलेल्या अंकांपासून तीन अंकी जास्तीत जास्त संख्या तयार कर.

१) ७, ४, ६

७७७, ७७४, ७७६, ४४४, ४४७, ४४६, ६६६, ६६४, ६६७, ७४६, ७६४, ४७६,
४६७, ६७४, ६४७, ...

२) ३, ७, ५

३) ५, ८, २

४) ९, ६, १

५) ५, ०, ३

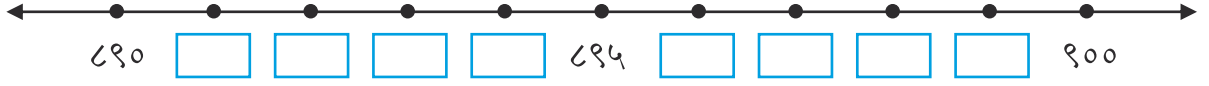
६) ६, २

○ सारणी पूर्ण कर.

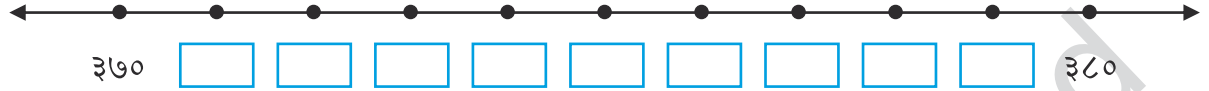
लगतची मागची संख्या	दिलेली संख्या	लगतची पुढची संख्या
२७४	२७५	
	३६२	
	८९०	
	९००	
	७७९	७८०

○ रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिही.

१) ८९० व ९०० च्या दरम्यान

२) ३७० व ३८० च्या दरम्यान

३) ४३३ व ४४३ च्या दरम्यान

○ रिकाम्या चौकटीत $>$, $<$, $=$ यांपैकी योग्य चिन्ह लिही.

१) ७४६ ५४६

२) ६३७ ६७३

३) ५६१ ५६९

४) ४५३ ६४५ ५६३

५) ५५३ ६३८ ७३३

६) ८९२ ८९२

○ सर्वात मोठ्या संख्येला रिंगण कर.

१) ४ दशक, २ शतक, ९ एकक

२) ४५६, ४६५, ४०६

३) ३७५, ४७५, २७५

४) ७८९, ७८८, ७८७

५) ६६०, ६३०, ६०३

६) ४ दशक, ३ शतक, ६० एकक

७) ६७ दशक, ६ शतक, ७०० एकक

८) २० दशक, ३० एकक, २५ एकक

- सारणी पूर्ण कर.

संख्या	चढता क्रम	उतरता क्रम
५६३, ७४६, ३८६	३८६, ५६३, ७४६	७४६, ५६३, ३८६
६४७, ७८, ८७४		
९४५, ८७२, ६३७		
७९९, ८०१, ७९८, ८००		
८८३, ८८७, ८८१, ८०८		
६३७, ६७३, ६१९, ५९९		

- दिलेल्या अंकांतील एक अंक एकदाच वापरून तीन अंकी लहानात लहान व मोठ्यात मोठी संख्या तयार कर.

अंक	लहानात लहान संख्या	मोठ्यात मोठी संख्या
४, ७, ३	३४७	७४३
७, ३, ५		
०, १, ४		
६, ९, ५		
८, ०, २		

- खालील संख्येतील अधोरेखित अंकांची स्थानिक किंमत लिही.

संख्या	अंकाचे स्थान	स्थानिक किंमत
७९४	दशक	९०
२४३		
९०८		
४८२		

- पुढील संख्यांपैकी दिलेली स्थानिक किंमत असलेला अंक अधोरेखित कर.

स्थानिक किंमत	संख्या
३०	३४९, ५३०, ४०३, ५३, ६३३
९	९००, १९०, ९८, ९९०, २८९
५००	५९, १५०, ५०४, ५०, ५९५
१	२११, १००, ९१८, ३१, ३१६

- तक्ता पूर्ण कर.

संख्या	विस्तारित रूप	अक्षरी लेखन
३८४	
		सातशे अठरा
२०५	
५४४	
५५५	
	८०० + ४०
९००	

- विस्तारित रूपावरून संख्या लिही.

१) $४०० + ५० + १ =$

२) ९ शतक + २ एकक =

३) $६० + ८ + २०० =$

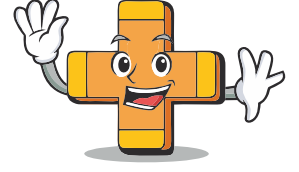
४) $७० + ६०० + ४ =$

५) ४ दशक + १ एकक + ० शतक =

६) २ शतक + ५ दशक + ४ एकक =

३. चला करूया बेरीज

- जय वडिलांबरोबर पुस्तकांच्या दुकानात गेला, त्यांनी ४३ रुपयांच्या वह्या आणि ५२ रुपयांची पुस्तके विकत घेतली, तर त्यांनी किती रुपयांची खरेदी केली?

जयपेक्षा तू वेगळा विचार कसा करशील ते लिही.

$$४३ + ५२ = \dots\dots\dots = \dots\dots\dots$$

- चित्राच्या ठिकाणी कोणती संख्या येईल ते लिही.

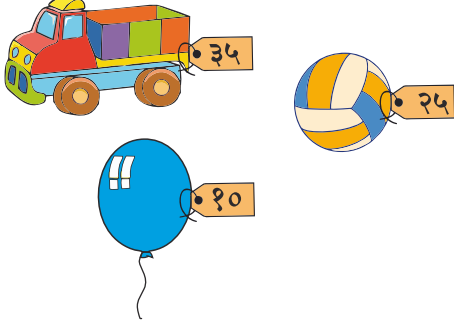
$$\text{Apple} + २३ = ५७ \quad \text{तर} \quad \text{Apple} = \boxed{}$$

$$= ४९ + \text{Flower} = \text{Flower} = \boxed{}$$

$$\text{Oranges} + ३३ = ६६ \quad \text{तर} \quad \text{Oranges} = \boxed{}$$

$$= \text{Ice Creams} + \text{Ice Creams} = \text{Ice Cream} = \boxed{}$$

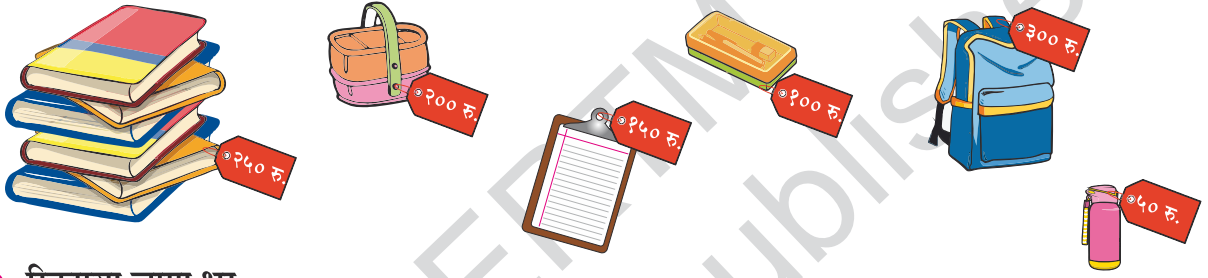
- खालीलपैकी कोणत्या दोन खेळण्यांची किंमत ६० रुपये होईल?

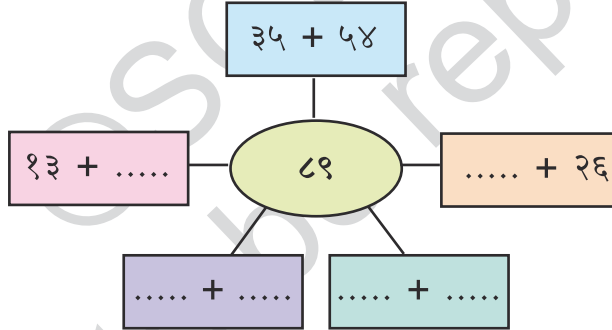
$$\boxed{} + \boxed{} = \boxed{60}$$

.....

- ५५० रुपयांमध्ये तू खालीलपैकी कोणकोणत्या वस्तू खरेदी करू शकतोस? त्या वस्तूंभोवती रिंगण कर.

- रिकाम्या जागा भर.

- भारत आणि श्रीलंका यांच्यात क्रिकेटचा सामना सुरू होता. भारताच्या खेळाडूंनी पुढीलप्रमाणे धावा काढल्या तर श्रीलंकेला सामना जिंकण्यासाठी एकूण किती धावा काढाव्या लागतील?

भारताचा धावफलक	
खेळाडूचे नाव	धावा
रोहित शर्मा	५४
विराट कोहली	७३
शिखर धवन	६२
एकूण धावा	

१) भारताने काढलेल्या एकूण धावा :

२) श्रीलंकेला सामना जिंकण्यासाठी किती धावा काढाव्या लागतील :

○ सोडव.

	द	ए
	३	४
+	२	१
+	२	३

	द	ए
	२	३
+	१	५
+	२	१

	द	ए
	६	३
+	१	४
+	२	१

○ रिकाम्या चौकटीत योग्य संख्या लिही.

१) $४ + ८ = \square + ४$

३) $८ + ४ = १२$ तर $४ + ८ = \square$

२) $५ + ४ = ४ + \square$

४) $६५ + १४ = \square$ तर $१४ + ६५ = \square$

○ शाब्दिक उदाहरणे.

१) अजयजवळ २४४ रुपये आणि रणबीरजवळ ३२५ रुपये होते तर दोघांकडे एकूण किती रुपये होते?

	श	द	ए
+			

.....
.....

दोघांकडे एकूण रुपये होते.

२) रियाजवळ ४३२ मणी आणि रिनाजवळ ५२५ मणी होते, तर दोघींकडे मिळून किती मणी होते?

	श	द	ए
+			

.....
.....

दोघींकडे मिळून मणी होते.

○ सोडव.

$६३४ + ६३$

	श	द	ए
	६	३	४
+		६	३

$४५२ + २७$

	श	द	ए
	४	५	२
+		२	७

$४६५ + २३४$

	श	द	ए
+			

$६४१ + १५७$

	श	द	ए
+			

$५५५ + ३३३ + १०१$

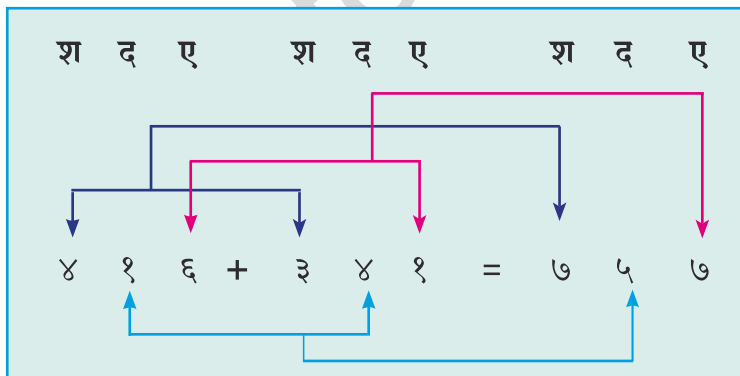
	श	द	ए
+			
+			

$६०० + २९९ + १००$

	श	द	ए
+			
+			

○ सोडव.

उदा. : $४१६ + ३४१ = ७५७$

१) $४४७ + २२१ =$

२) $६३७ + २५२ =$

३) $५०० + ३०० =$

४) $९२० + ७९ =$

५) + =

६) + =

- १) प्रतीकने आपल्या बहिणीसाठी २४५ रुपयांची पुस्तके आणि १५० रुपयांच्या वह्या विकत घेतल्या तर त्याने एकूण किती रुपयांची खरेदी केली?

	श	द	ए
	२	४	५
+	१	५	०

पुस्तकांची किंमत

वह्यांची किंमत

एकूण किंमत

म्हणजे प्रतीकने आपल्या बहिणीसाठी
..... रुपयांची खरेदी केली.

- २) रीताच्या काकांच्या शेतात ५४२ आंब्याची झाडे आणि ३०७ लिंबाची झाडे आहेत तर दोन्ही मिळून किती झाडे आहेत?

	श	द	ए
+			

.....
.....
आंब्याची आणि लिंबाची मिळून झाडे आहेत.

- ३) एका गावात कोविड-१९ लसीकरण केंद्रामध्ये पहिल्या दिवशी १३५ व्यक्तींचे आणि दुसऱ्या दिवशी २६३ व्यक्तींचे लसीकरण झाले, तर एकूण किती व्यक्तींचे लसीकरण झाले?

	श	द	ए
+			

.....
.....
दोन दिवसांत एकूण व्यक्तींचे लसीकरण झाले.

- ४) सार्वजनिक वाचनालयात ४२३ मराठी भाषेतील पुस्तके व ३१२ हिंदी भाषेतील पुस्तके आहेत, तर त्या वाचनालयात एकूण किती पुस्तके आहेत?

	श	द	ए
+			

.....
.....
सार्वजनिक वाचनालयात एकूण पुस्तके आहेत.

४. चला करूया वजाबाकी

- आलिशाने तिच्याजवळील ५५ रुपयांतून ३० रुपयांचा मास्क खरेदी केला, तर आता तिच्याजवळ किती रक्कम शिल्लक राहिली ?

द	ए

आलिशाजवळील रक्कम

खरेदीवर केलेला खर्च

शिल्लक रक्कम

- १) मकरंद यांनी त्यांच्या बागेत ६८ रोपे लावली. त्यातील ५६ रोपे आंब्याची तर उर्वरित रोपे चिंचेची आहेत, तर त्यांनी चिंचेची किती रोपे लावली ?

द	ए

- २) अभयकडे २५ रुपये होते. त्याच्या मामांनी त्याला आणखी काही रुपये दिले, आता त्याच्याजवळ ५७ रुपये झाले, तर मामांनी त्याला किती रुपये दिले असतील ?

द	ए

- ३) इयत्ता तिसरीच्या वर्गातील एकूण ४५ विद्यार्थ्यांपैकी आज केवळ ३४ विद्यार्थी उपस्थित आहेत, तर किती विद्यार्थी अनुपस्थित आहेत ?

द	ए

- ४) नरेशजवळ ५७ मेंढ्या आहेत. सुरेशजवळ ७८ मेंढ्या आहेत, तर नरेशजवळ सुरेशपेक्षा किती मेंढ्या कमी आहेत ?

द	ए

- ५, ४, ७, ९ हे अंक असे मांड की त्या खाली दिलेले उत्तर मिळेल.

द	ए
२	१

द	ए
२	५

द	ए
४	३

- खालील उदाहरणे प्रतीकांच्या मदतीने सोडव.

- १) मायाजवळ २६८ रुपये आहेत. तिने १२५ रुपये झाडे लावण्यासाठी खर्च केले, तर तिच्याजवळ आता किती रुपये शिल्लक राहतील ?

श	द	ए

मायाजवळ रु. शिल्लक राहतील.

- २) केतकीजवळ १२७ मणी आहेत. आयेशाजवळ ११५ मणी आहेत, तर केतकीच्या मण्यांइतके मणी जमा करण्यासाठी आयेशाला किती मणी लागतील ?

श	द	ए

केतकीजवळील मणी
आयेशाजवळील मणी
आयेशाला आणखी मणी लागतील.

- सोडव.

श	द	ए
७	४	६
	१	२

श	द	ए
८	९	७
	५	०

श	द	ए
९	८	४
१	०	३

- उदाहरणे तयार करून सोडव.

श	द	ए

श	द	ए

श	द	ए

- खालील उदाहरणांची उभी मांडणी करून वजाबाकी कर.

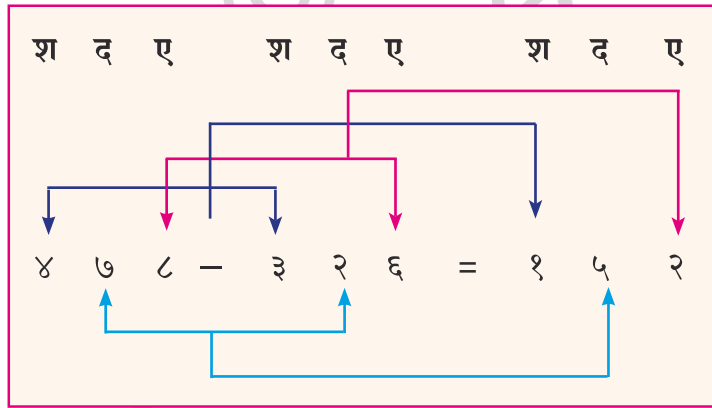
१) ८९९ - ४५७

२) २०५ - १०३

३) ४६७ - ३४२

- सोड व.

उदा. ४७८ - ३२६ = १५२

१) ४२७ - २१५ =

२) ५०९ - ३०७ =

३) ७८९ - ५६७ =

४) ८३५ - ४३५ =

५) ६८५ - ३५४ =

६) ९९२ - ८८१ =

७) - =

८) - =

- १ ते ९ या अंकांपैकी एक अंक एकदाच वापरून वजाबाकी ५०० पेक्षा मोठी येईल अशी उदाहरणे तयार कर व सोडव.

श	द	ए

श	द	ए

श	द	ए

- सोडव.

१) अपूर्वाजवळ ५७५ रुपये होते. तिने ३०० रुपये महिला बचत गटात जमा केले, तर आता तिच्याजवळ किती रुपये शिल्लक राहिले?

२) माझ्याजवळ काही रुपये होते. त्यात आणखी १५० रु. मिळविले तेव्हा ३९० रु. झाले, तर माझ्याजवळ सुरुवातीला किती रुपये होते?

३) एका ट्रे मध्ये काही अंडी होती, त्यातील १५ अंडी फुटली, आता ट्रे मध्ये ३३ अंडी आहेत, तर ट्रे मध्ये आधी किती अंडी होती?

४) रोपवाटिकेतील एकूण ९५ रोपांपैकी २१ गुलाबाची, २० झेंडूची आणि उर्वरित शेवंतीची रोपे आहेत, तर शेवंतीची रोपे किती आहेत?

□□□

५. समजून घेऊया गुणाकार

○ सोडव.

१) शाळेच्या क्रीडांगणावर विद्यार्थी ओळीत उभे आहेत. चित्र पाहून पुढील चौकटीत योग्य संख्या लिही.

◆ एका ओळीत किती विद्यार्थी उभे आहेत?

◆ एकूण किती ओळी आहेत?

◆ एकूण विद्यार्थी $५ + ५ + ५ =$

२) ५ जून पर्यावरण दिनानिमित्त शाळेत पुढीलप्रमाणे वृक्षारोपणासाठी रोपे आणली आहेत. चित्र पाहून पुढील चौकटीत योग्य संख्या लिही.

◆ एका ओळीत किती रोपे आहेत?

◆ अशा किती ओळी आहेत?

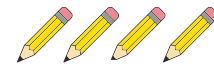
◆ एकूण रोपे किती आहेत?

३) एका पेन्सिलची किंमत ५ रुपये आहे, तर अशा ४ पेन्सिलींची किंमत किती होईल?

◆ एका पेन्सिलची किंमत : रु.

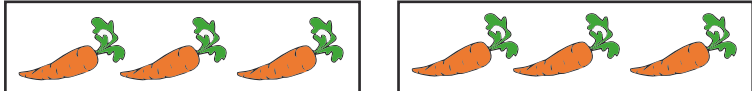
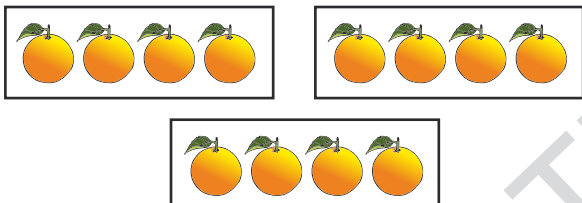
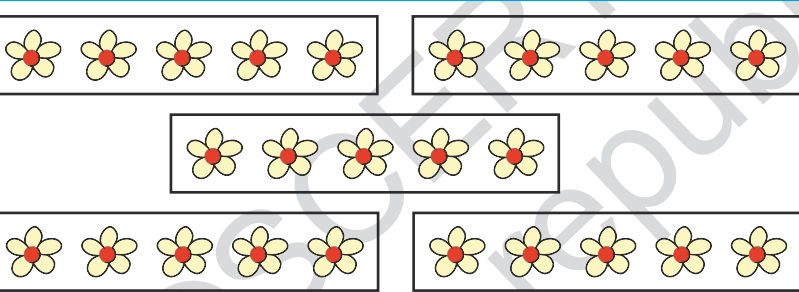
रु.

◆ एकूण पेन्सिली :

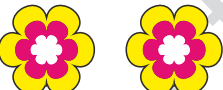
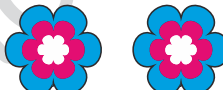

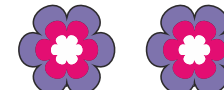

◆ एकूण रुपये : $५ + ५ + ५ + ५ =$

○ सारणी पूर्ण कर.

चित्र	बेरीज रूप	गुणाकार रूप
	$2 + 2 + 2$	2×3
		
		
		

१) शाळेतील स्वातंत्र्यदिनाच्या कार्यक्रमासाठी राजू, साक्षी, आकाश व हिना यांनी प्रत्येकी दोन फुले आणली, तर एकूण किती फुले झाली?

राजू	साक्षी	आकाश	हिना					
								
२	+	२	+	२	+	२	=	<input type="text"/>

२) प्रत्येक टोपलीत ५ आंबे आहेत, तर ३ टोपल्यांमधील एकूण आंबे किती?

						
५	+	५	+	५	=	<input type="text"/>

○ सोडव.

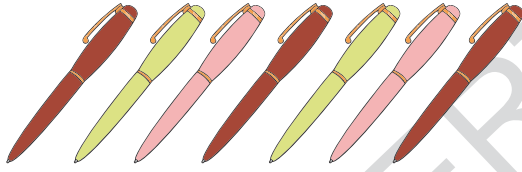
१) एका ओळीत ५ फरशा आहेत, तर ३ ओळीत किती फरशा होतील?

$$५ + ५ + ५ = \boxed{} = \boxed{}$$

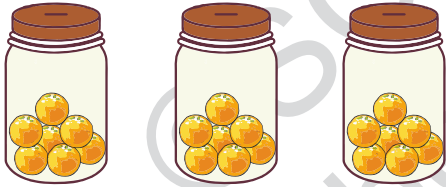
२) विजयने ६ रुपयास एक पेन याप्रमाणे ७ पेन खरेदी केले, तर दुकानदाराला एकूण किती रुपये द्यावे लागतील?

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$= \boxed{}$$

३) एका बरणीत ७ लाडू आहेत, तर अशा ३ बरण्यांत एकूण किती लाडू होतील?

$$७ \times \boxed{} = \boxed{}$$

○ सारणी पूर्ण कर.

वस्तुरूपात	बेरीज रूप	किती वेळा	किती पट	गुणाकार रूप	एकूण
	३	तीन एक वेळा	३ ची एक पट	३×१	३
	$३ + ३$	तीन दोन वेळा	३ ची दुप्पट	३×२	६
			३ ची तिप्पट		
			३ ची चौपट		
			३ ची पाचपट		

- २-२ चे गट करून पाढा तयार कर.

चित्ररूपात	गुणाकार रूपात	पाढा
	२×१	२
	२×२	४
		
		
		
		
		
		
		
		

याप्रमाणे ३ व ४ चा पाढा तुझ्या वहीत तयार कर.

- बेरीज रूपावरून पाढा तयार कर.

बेरीजरूपात	पाढा
५	$५ \times १ = ५$
$५ + ५$	
$५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५$	
$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५$	

शाब्दिक उदाहरणे सोडव

- १) एका बिस्किट पुड्यांमध्ये ८ बिस्किटे आहेत, तर
४ बिस्किट पुड्यांमध्ये एकूण किती बिस्किटे असतील?

$$\begin{array}{r} ८ \text{ एका बिस्किट पुड्यातील बिस्किटे} \\ \times ४ \text{ बिस्किट पुडे} \\ \hline ३२ \text{ एकूण बिस्किटे} \end{array}$$

- २) एका बॉक्समध्ये ७ चेंडू आहेत, तर
अशा ५ बॉक्समध्ये किती चेंडू असतील?

$$\begin{array}{r} \times \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एका बॉक्समधील चेंडू} \\ \text{बॉक्स} \\ \hline \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एकूण चेंडू} \end{array}$$

- ३) एका माळेत ६ फुले आहेत, तर
अशा ३ माळांत फुले किती?

$$\begin{array}{r} \times \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एका माळेतील फुले} \\ \text{माळा} \\ \hline \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एकूण फुले} \end{array}$$

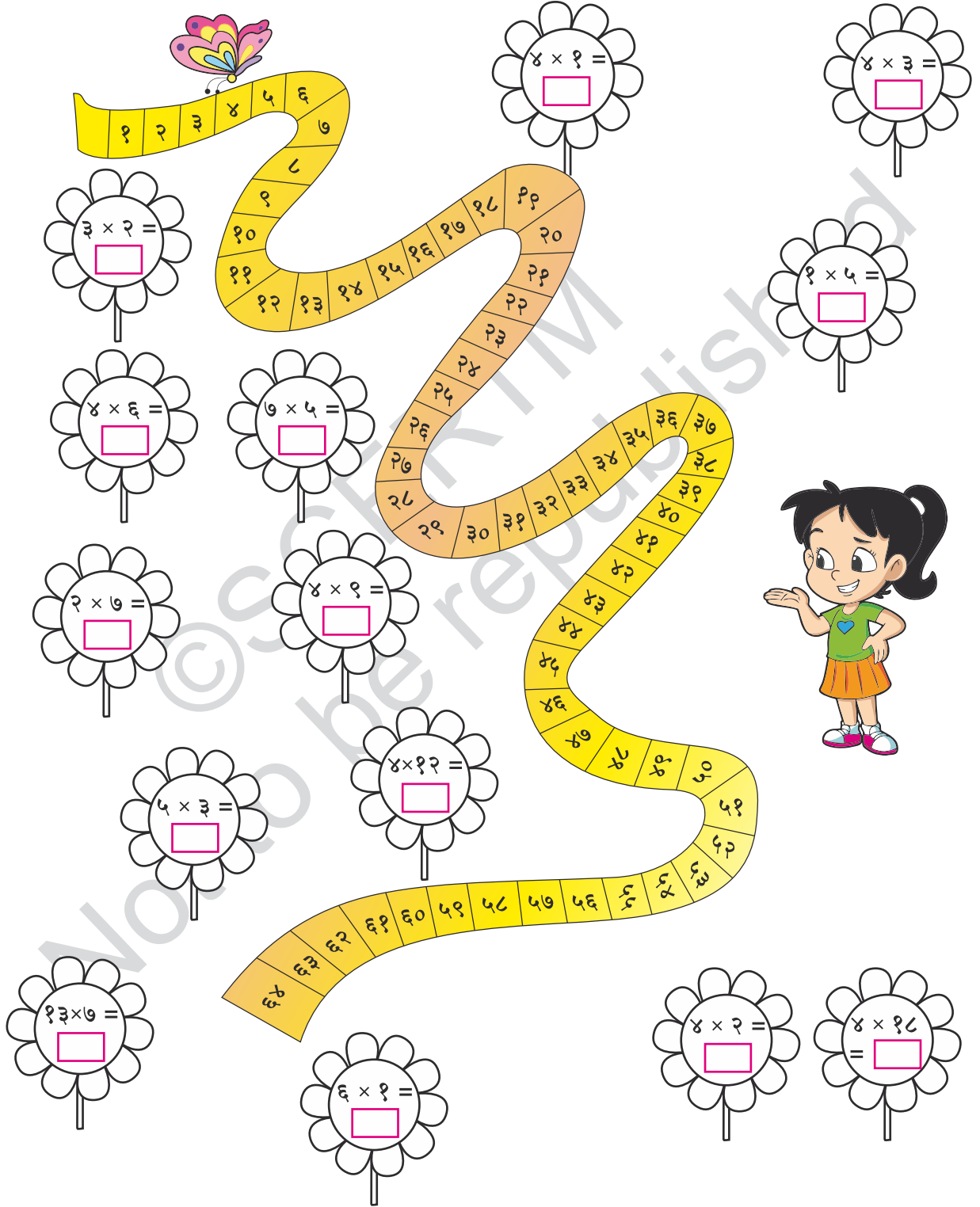
- ४) फळबागेत एका रांगेत ५ नारळाची झाडे याप्रमाणे
७ रांगेत एकूण किती नारळाची झाडे लावता येतील?

$$\begin{array}{r} \times \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एका रांगेतील झाडे} \\ \text{रांगा} \\ \hline \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एकूण झाडे} \end{array}$$

- ५) फुलांच्या एका गुच्छामध्ये ९ फुले आहेत, तर अशा
८ गुच्छांमध्ये किती फुले असतील?

$$\begin{array}{r} \times \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एका गुच्छामधील फुले} \\ \text{गुच्छ} \\ \hline \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline \end{array} \text{ एकूण फुले} \end{array}$$

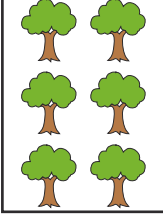
- फुलपाखरू चारच्या टप्प्याने उडत आहे. ज्या क्रमांकाच्या फुलावर ते बसेल ते फूल रंगव.

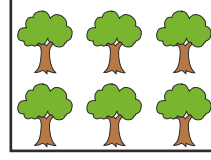
गुणाकाराचे गुणधर्म

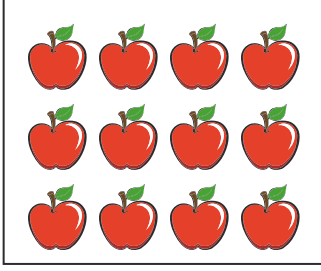
○ खालील गुणाकार कर.

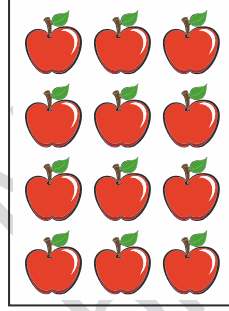
$$३ \times २ = \square$$

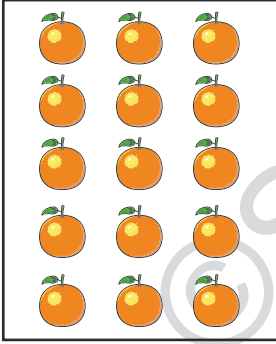
$$२ \times ३ = \square$$

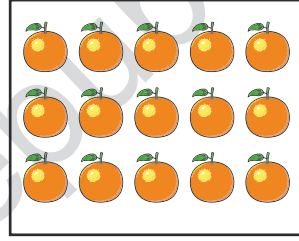
$$३ \times ४ = \square$$

$$४ \times ३ = \square$$

$$५ \times ३ = \square$$

$$३ \times ५ = \square$$

गुणाकार करताना संख्यांचा क्रम बदलला तरी उत्तर सारखेच येते.

शून्याचा गुणाकार

○ सारणी पूर्ण कर.

चित्र	बेरीज रूप	क्रिया	एकूण
+ +	$३ + ३ + ३$	३×३	९
+ +			
+ +			
+ +			

कोणत्याही संख्येला शून्याने गुणल्यास किंवा शून्याला कोणत्याही संख्येने गुणल्यास उत्तर शून्य येते.

○ गुणाकार कर.

१) $४ \times ० =$ २) $५ \times ० =$ ३) $० \times १५ =$

४) $२७ \times ० =$ ५) $० \times १७ =$ ६) $१० \times ० =$

○ सारणी पूर्ण कर.

उदाहरण	गुण्य	गुणक	गुणाकार
$८ \times ४ = \dots\dots$	८	४	३२
$५ \times ५ = \dots\dots$			
$६ \times ७ = \dots\dots$			
$९ \times ० = \dots\dots$			

○ सोडव.

१)

९	गुण्य
६	गुणक
५४	गुणाकार

 २)

८
७

३)

३
८

 ४)

९
४

५)

७
९

 ६)

८
८

□□□

६. नाणी व नोटांचा उपयोग करूया

○ सोडव.

- १) अमनकडे १० रुपयांच्या ८ नोटा आहेत. त्याच्याकडे १०० रुपये होण्यासाठी १० रुपयांच्या आणखी किती नोटा लागतील ?

१०० रुपये होण्यासाठी
१० रुपयांच्या नोटा लागतील.

- २) २० रुपयांच्या किती नोटा घेतल्यास ५०० रुपये होतील ?
- ३) आनंदकडे २० रुपयांच्या २ नोटा, १० रुपयांच्या ३ नोटा आहेत,
तर ३०० रुपये होण्यासाठी किती रुपये कमी आहेत ?
- ४) १०० रुपये होण्यासाठी कोणकोणत्या नोटा घ्याल ? (नोटांवर दिलेल्या चौकटीत ✓ अशी खूण करा.)

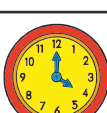
			
			
			

- ५) दिलेली रक्कम ओळख.

नाणी - नोटा	रक्कम
    	
     	

- वस्तूंच्या किमती एवढी रक्कम कशी देशील ते लिही.

वस्तू	किंमत	प्रत्येकी किती नोटा/नाणी येतील							
		५००	२००	१००	५०	२०	१०	५	१
	६० रु.				१		१		
	४९९ रु.								
	७८ रु.								
	७५० रु.								
	१८५ रु.								

- खालील वस्तूंच्या किमतीची बाजारात चौकशी करून तक्ता पूर्ण कर.
पोहे, तेल, लवंग, जिरे, साखर, दूध, मीठ, तूप, बटाटे, कांदे

वस्तूचे नाव	प्रमाण	किंमत
पोहे	१ किलोग्रॅम	५० रु.
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

७. मापन समजून घेऊया

लांबी

- तुझ्या घराला असलेल्या दरवाजाची लांबी वितीच्या सहाय्याने मोज. आई, बाबा, भाऊ व बहीण यांच्या वितीने त्याच दरवाजाची लांबी मोज आणि खालील तक्त्यात लिही.

घरातील सदस्य	स्वतः	आई	बाबा	भाऊ	ताई
वितींची संख्या					

- खोलीची लांबी पाऊल, वीत आणि हाताच्या सहाय्याने मोज आणि खालील तक्त्यात लिही.

किती पावले	किती विती	किती हात (कोपरापासून)

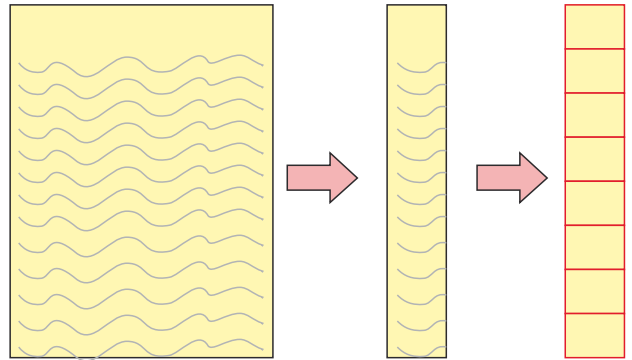
पाऊल, वीत आणि हात यांची लांबी सारखी भरली का? काय कारण असेल?

.....

.....

- चला गंमत करूया.

- एक कागद घे.
- दोन बोटे रुंदीची घडी घालून एक कागदी पट्टी कात्रीच्या साहाय्याने कापून घे.
- आता त्या कागदी पट्टीला सारख्या अंतरावर घड्या घालून घे.
- आता घडी उलगड.
- उलगड ल्यावर सारख्या अंतराच्या खुणा तयार झाल्या असतील.
- आता या पट्टीच्या साहाय्याने पुढील कृती कर.

- तयार केलेल्या पट्टीच्या सहाय्याने घरातील सदस्य किंवा मित्र यांची मदत घेऊन खालील तक्ता पूर्ण कर.

सदस्य	वहीची लांबी	स्टूलची लांबी	खिडकीची लांबी
आई किंवा बाबा			
भाऊ किंवा बहीण			
मित्र किंवा मैत्रिण			

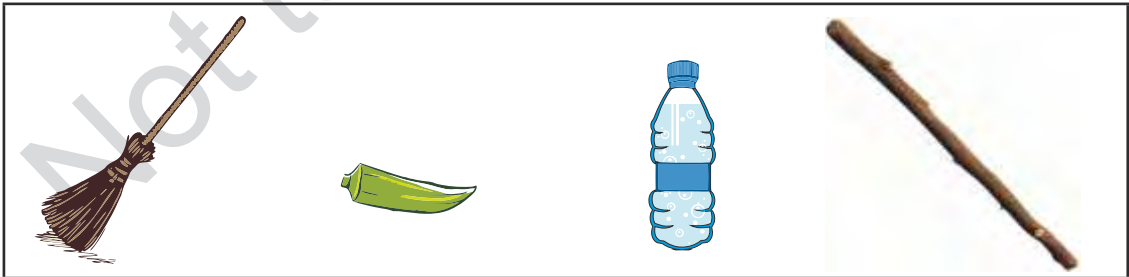
काय झाले असेल?

वहीची लांबी, सर्वांनी मोजल्यावर सारखी का भरली असेल? तुझ्या परिचयाच्या लांबी मोजण्याच्या साहित्याबद्दल आई, बाबा, मित्र यांच्याशी चर्चा कर.

- चित्रे पाहून खालील तक्ता पूर्ण कर.

मापन साधन	उपयोग

	
	

- खालील वस्तूंची लांबी अंदाजे व प्रत्यक्ष मोजून खालील चौकटीत लिही.

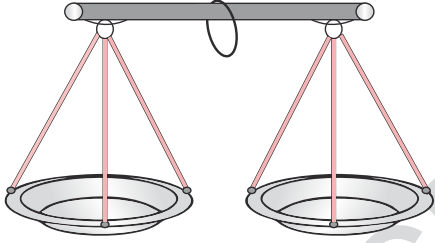
अंदाजे
प्रत्यक्ष				

- लांबी मोजण्यासाठी मीटर/सेंटिमीटर यांपैकी कोणते एकक वापरणे सोयीचे राहिल ते लिही.

वर्गखोलीची लांबी	पेनची लांबी
खो-खो खांबातील अंतर	खोडरबरची लांबी
झाडूची लांबी	फाटकाची लांबी

वस्तुमान (वजन)

चला गंमत करूया :

चित्रात दाखविल्याप्रमाणे सहज उपलब्ध असलेल्या वस्तूंपासून तराजू बनव. घरी तराजू असेल, तर त्याचा उपयोग कर. गोट्या, चिंचोके किंवा शेंगदाणे वापरून विविध वस्तूंची वजने अंदाजे सांग आणि नंतर प्रत्यक्षात वजन करून तक्ता पूर्ण कर. जसे की, पेन, नाणी, खोडरबर इ.

- एकाच नाण्याचे/चेंडूचे वजन खालील वस्तू वापरून कर, नोंदी घे.

वस्तू	अंदाजे	प्रत्यक्ष
शेंगदाणे
गोट्या
चिंचोके

- एकाच वस्तूचे वजन वेगवेगळे का आले असेल? चर्चा कर. खाली लिही.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- किराणा दुकानात दुकानदार काकांकडे कोण-कोणती वजनाची मापे असतात? मोठ्यांशी/दुकानदार काकांशी चर्चा कर आणि खाली लिही.

.....

.....

.....

.....

.....

- तुमच्या घरी आणल्या जाणाऱ्या किराणा मालाची यादी कर. कोणती वस्तू किती आणली जाते याची त्या वस्तूपुढे नोंद कर.

वस्तूचे नाव					
वस्तूचे वजन					

- वजनाचा अंदाज कर व जोड्या लाव.

५० ग्रॅम

२५ किलो

१ किलो

५ किलो

१००० किलो पेक्षा जास्त

- तुझ्या घरातील सर्व व्यक्तींचे वजन किती किलोग्रॅम आहे याचा अंदाज कर. प्रत्यक्ष विचारून लिही.
- वजन करण्यासाठी कोणकोणत्या साधनांचा वापर करतात. त्यांना काय म्हणतात? शिक्षकांशी चर्चा कर, मिळालेली माहिती खालील चौकटीत लिही.

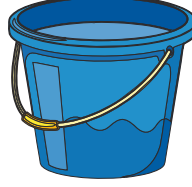
व्यक्ती	अंदाजे	प्रत्यक्ष
आई		
बाबा		
ताई		

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

आकारमान व धारकता

- पुढील भांड्यांच्या मदतीने बादलीमध्ये पाणी भर व रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही. (कृती कर.)

..... तांबे पाणी मावते.

..... ग्लास पाणी मावते.

..... जग पाणी मावते.

..... बाटली पाणी मावते.

भांडे मोठे असेल तर बादली भरण्यासाठी मापांची संख्या लागते. (कमी/जास्त)

भांडे लहान असेल तर बादली भरण्यासाठी मापांची संख्या लागते. (कमी/जास्त)

- सर्वात जास्त पाणी ज्या भांड्यात मावते त्याच्या खालील चौकटीत ✓ अशी व सर्वात कमी पाणी ज्या भांड्यात मावते त्याच्या खालील चौकटीत ✗ अशी खूण कर.

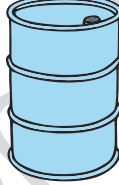

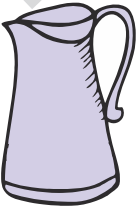
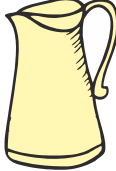

- जोड्या लाव.

१० लीटर
$\frac{१}{२}$ लीटर
१०० मिली
१००० लीटर

○ सारणी पूर्ण कर.

भांडी			धारकतेचा चढता क्रम
अ 	ब 	क 	<input type="text" value="अ"/> <input type="text" value="क"/> <input type="text" value="ब"/>
अ 	ब 	क 	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
अ 	ब 	क 	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
अ 	ब 	क 	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
अ 	ब 	क 	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
अ 	ब 	क 	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

- खालील भांड्यात अर्धा लीटरची पुढीलप्रमाणे मापे मावतात त्यावरून त्या भांड्याची धारकता सांग.

भांडे	अर्ध्या लीटरची मापे	धारकता लीटरमध्ये
	तीन मापे	दीड लीटर
	चार मापे	
	दहा मापे	
	चाळीस मापे	
	दोन मापे	

- दूध वाटप करण्यासाठी १ लीटर, २ लीटर व ५ लीटर मापाचा उपयोग करून सारणी पूर्ण कर.

वाटप करायचे दूध	एक लीटरचे माप	दोन लीटरचे माप	पाच लीटरचे माप
३ लीटर	एक वेळा	एक वेळा	-
५ लीटर			
८ लीटर			
९ लीटर			
११ लीटर			
१२ लीटर			

□□□

८. आकृतिबंध तयार करूया

○ आकृतिबंध पूर्ण कर.

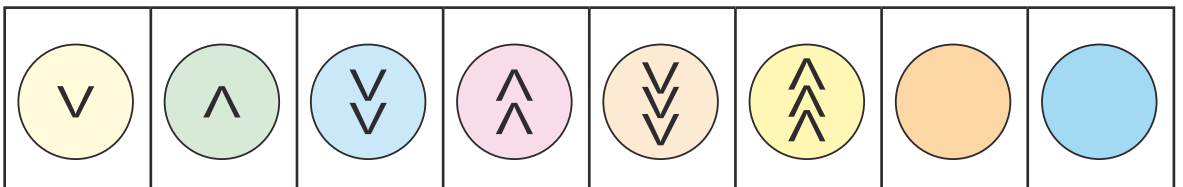
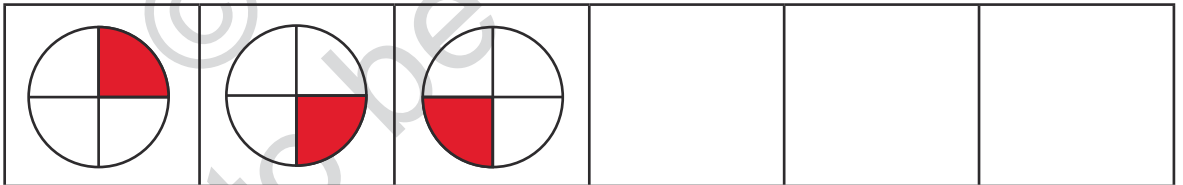
AA	BB	CC	AA				
AB	CD	EF	AB				

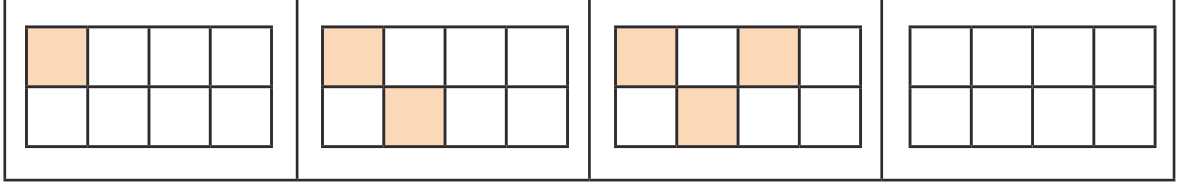
२) खालील आकृतिबंध पूर्ण कर.

A
ABA
.....
ABCDCBA
ABCDEDCBA

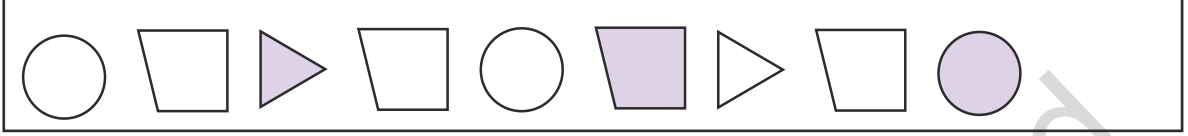
$$\begin{array}{r} १ + १ = २ \\ १ + २ = ३ \\ १ + ३ = ४ \\ १ + ४ = ५ \\ १ + \square = \square \\ १ + \square = \square \end{array}$$

○ खालील आकृतिबंध पूर्ण कर.

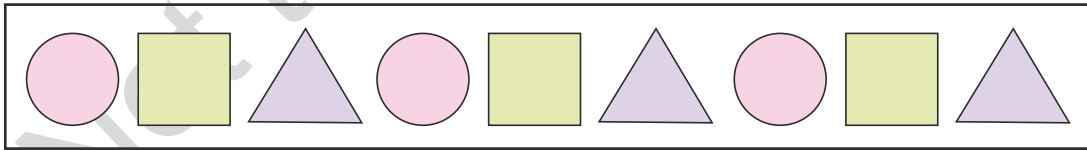
- दिलेल्या आकृतिबंधात १० व्या स्थानी कोणती आकृती येईल ती काढ.

- बाहुलीच्या फ्रॉकवर आकृतिबंधाचा उपयोग करून नक्षी काढ व रंगव.

- खालील आकृतिबंधाचे निरीक्षण करून अचूक पर्यायाला रिंगण कर.

१) AABH

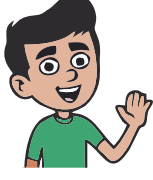
२) AAB

३) ABA

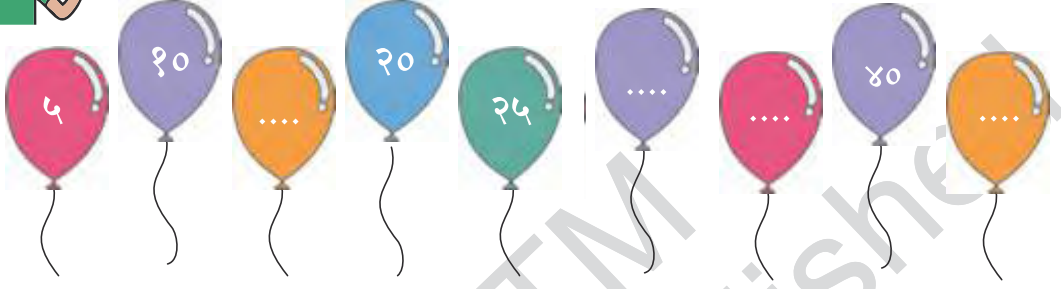
४) ABC

-   या आकृत्या वापरून ABA आकृतिबंध तयार कर.

- ७ ९ ११ १३ १५

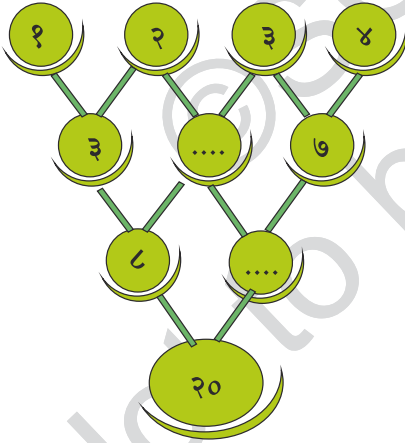

आकृतिबंध बघितल्यावर 'अधिक दोन मिळविणे' असा आकृतिबंध दिसतो. याप्रमाणे खालील संख्या मालिकेचे निरीक्षण करून आकृतिबंध पूर्ण कर व मित्राशी चर्चा कर.

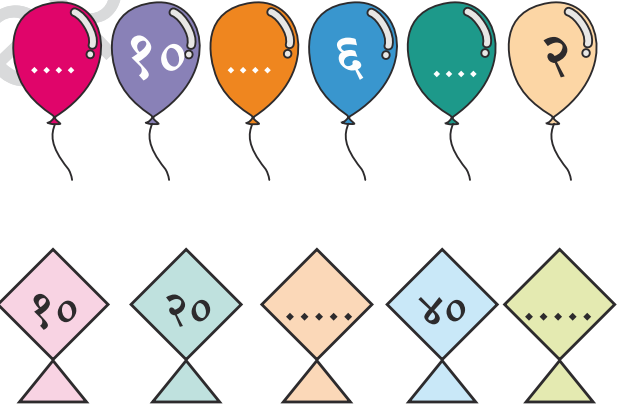

- २ ४ ८ ३२

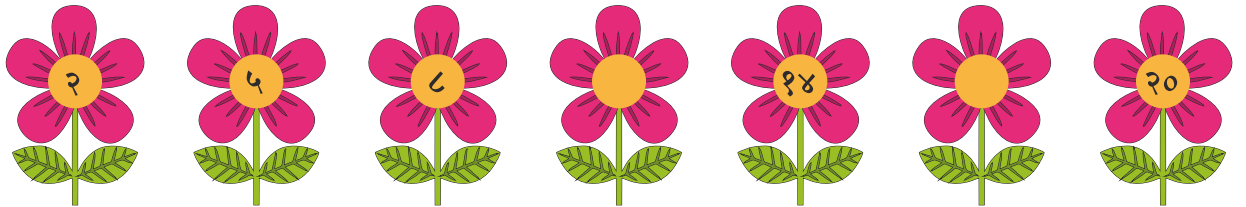
- खालील आकृतिबंधाचे निरीक्षण करून तो पूर्ण कर.

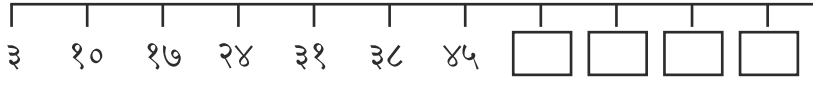
- आकृतिबंध पूर्ण कर.

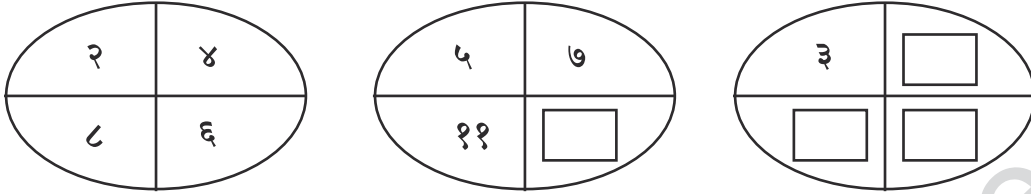
- ज्या फुलांवर संख्या नाहीत त्या फुलांवर योग्य संख्या लिही.

- रिकाम्या चौकटीत कोणत्या संख्या येतील ते लिही ?

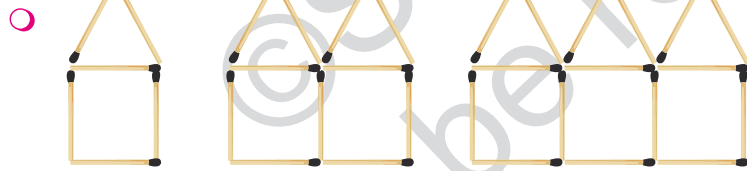
- रिकाम्या चौकटीत कोणत्या संख्या येतील ते लिही.

- खालील आगकाड्यांची रचना पाहून तक्ता पूर्ण कर.

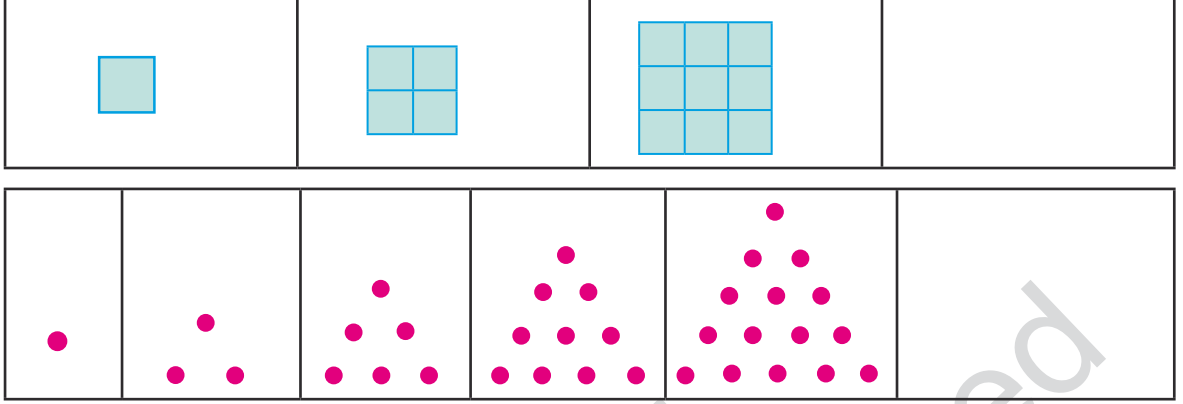
आगकाड्यांची संख्या	३	६	९		
त्रिकोण	१	२	३	४	५

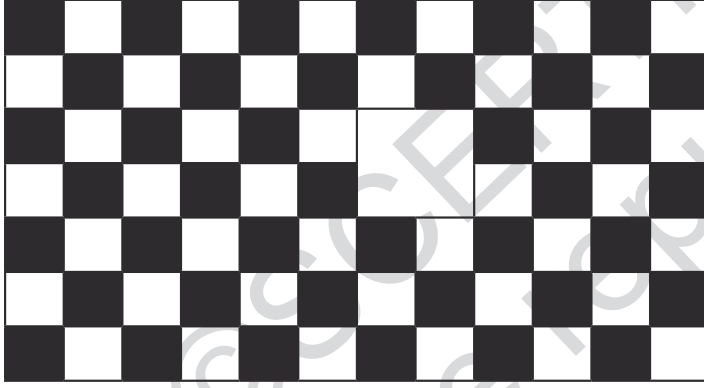
घरांची रचना	१	२	३	४	५
आगकाड्यांची संख्या	६	११	१६		

- आकृतिबंध तयार होईल अशी आगकाडीच्या मदतीने एखादी रचना कर.

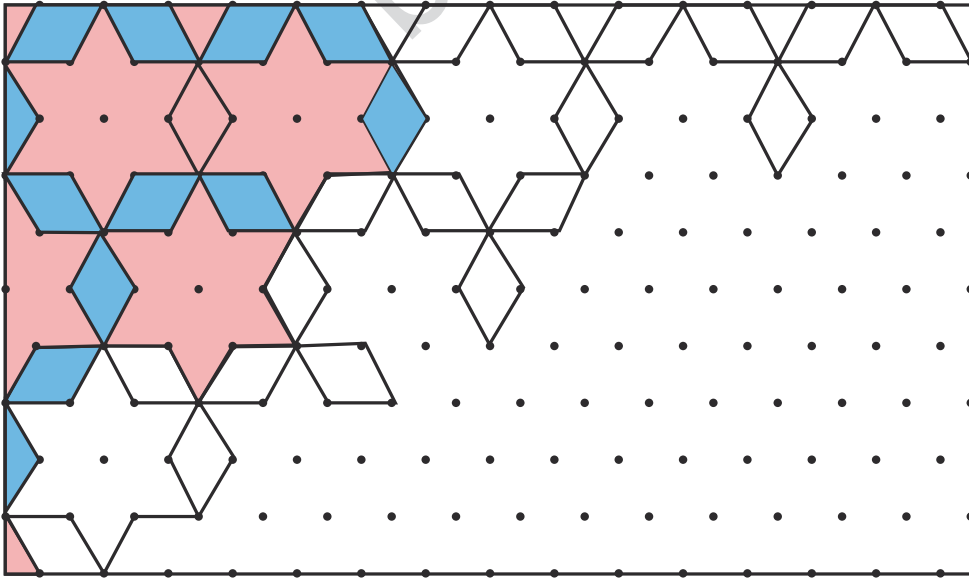
- आकृतीचा क्रम लक्षात घेऊन आकृतीक्रमात पुढे येणारी आकृती काढ.

- खोलीमध्ये टाईल्स लावताना अजय एक टाईल लावायची विसरला. दिलेल्या पर्यायांतून तू त्याला योग्य टाईल लावायला मदत कर.

- रांगोळी पूर्ण कर व त्यात योग्य रंग भर.

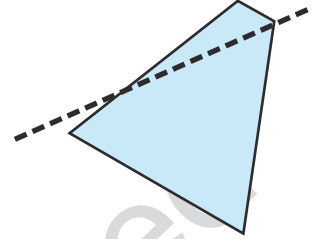
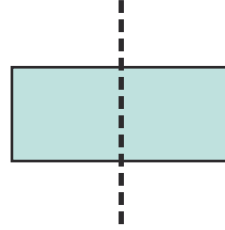

९. सममिती शोधूया

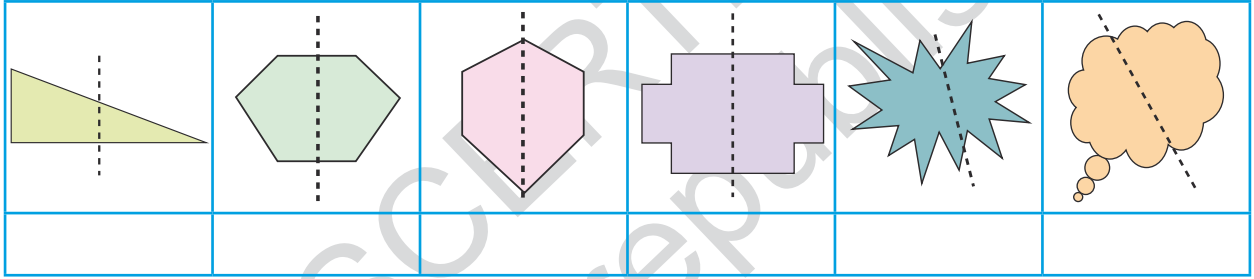
- ◆ एखाद्या रेघेने आकृतीचे होणारे दोन भाग एकमेकांशी तंतोतंत जुळत असतील तर ती आकृती त्या रेघेच्या संदर्भात **सममित** आहे असे म्हणतात.
- ◆ एखाद्या रेघेने आकृतीचे होणारे दोन भाग एकमेकांशी तंतोतंत जुळत नसतील तर ती आकृती त्या रेघेच्या संदर्भात **सममित नाही** असे म्हणतात.

उदा. : सममित आहे

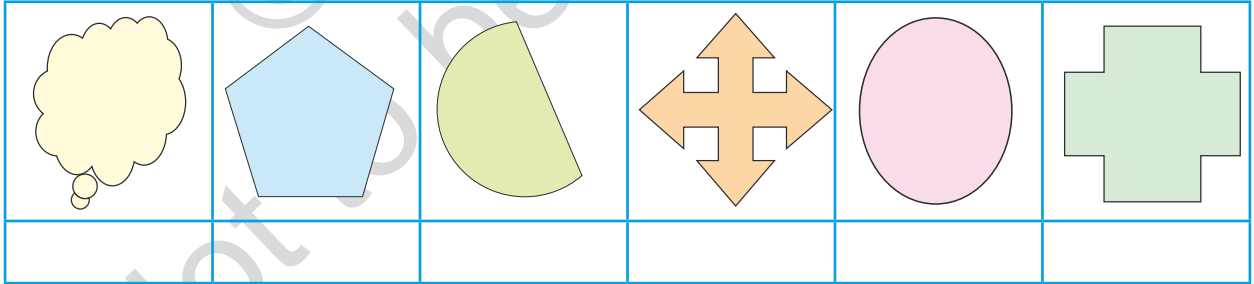
सममित नाही

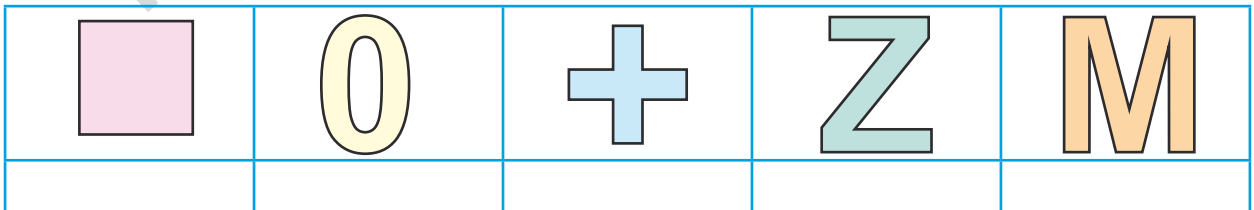
- खालील आकृत्या दिलेल्या तुटक रेघेशी सममित असेल तर ✓ अशी व नसेल तर ✗ अशी खूण कर.

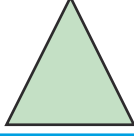
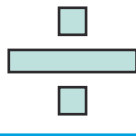

- खालील आकृत्या सममित आहेत किंवा नाहीत हे तुटक रेघेने ठरव व खालील चौकटीत ✓ अशी व नसल्यास ✗ अशी खूण कर.

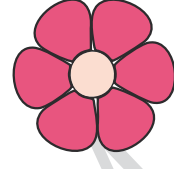

- खालील आकृत्या/अक्षरांना एक/अधिक सममिती अक्ष आहेत का ते ठरव व खालील चौकटीत ✓ अशी व नसल्यास ✗ अशी खूण कर.

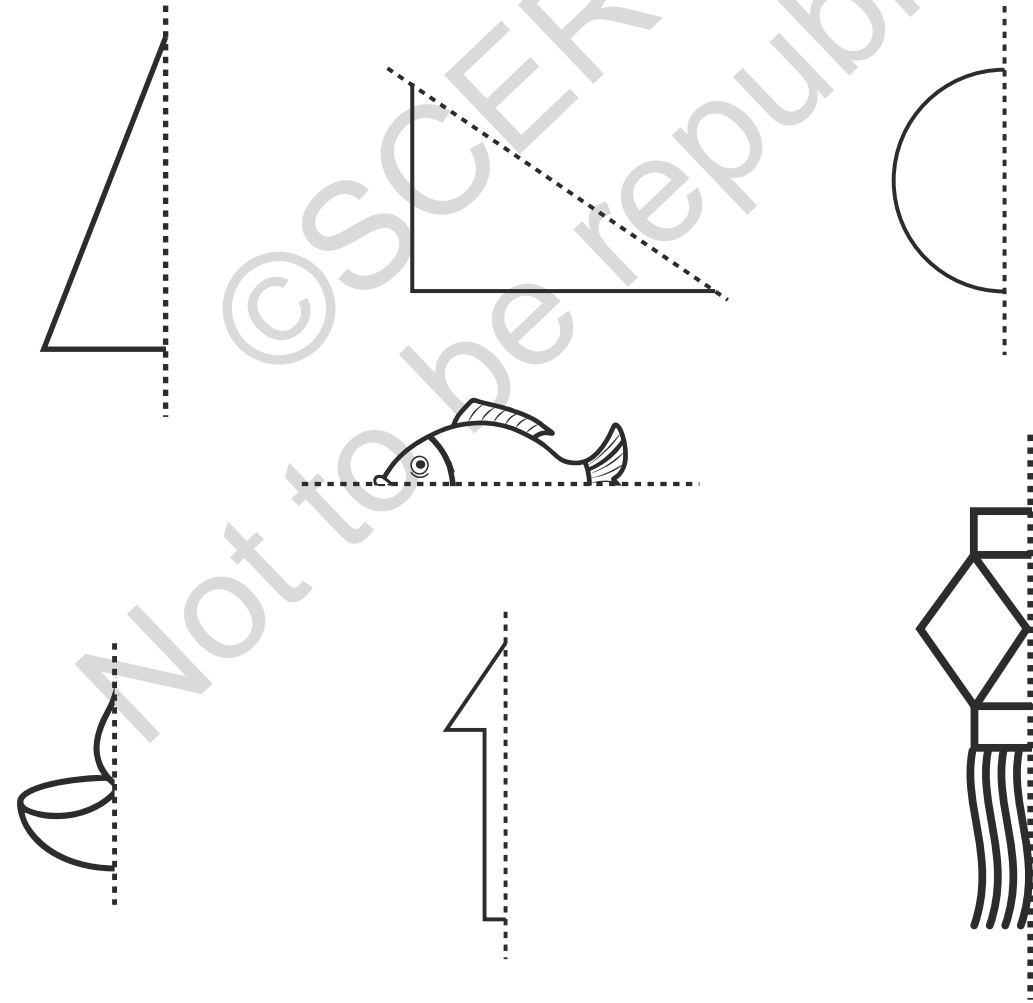

H	L			X

○ खालील चित्रे सममित आहेत किंवा नाहीत हे ठरव.

					
सममित नाही.

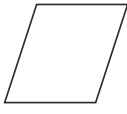
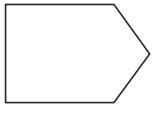
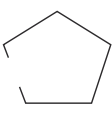

○ खालील सममित आकृत्यांचे सारखे असणारे अर्धे भाग काढून पूर्ण कर व रंगव.

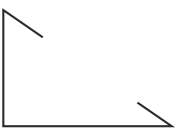
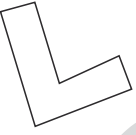
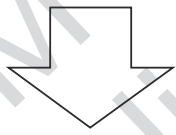
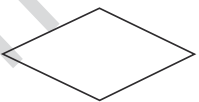
- इंग्लिश कॅपिटल लिपीमधील कोणती अक्षरे सममित होऊ शकत नाहीत अशी पाच अक्षरे शोध व लिही.

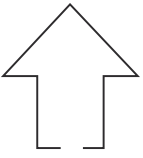

.....
-------	-------	-------	-------	-------

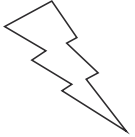
बंदिस्त आकृत्या, खुल्या आकृत्या

बंदिस्त			खुल्या		
---------	---	---	--------	---	---

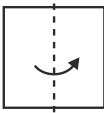

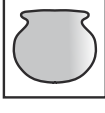

- खाली दिलेल्या आकृत्यांमधील बंदिस्त व खुल्या आकृत्या ओळख व त्या खाली लिही.

			
खुली

			
.....

			
.....

- कागदाला घडी घालून खालीलप्रमाणे वेगवेगळ्या नक्षी तयार करून पहा.

		काप		आता उघडून पहा.			असे आकार मिळतील.
							

१०. करूया बेरीज

○ सोडव.

१) सुमेधा काकू लाडूच्या कारखान्यात कामाला आहेत. त्यांनी प्रत्येक दिवशी खालीलप्रमाणे लाडू केले.

सोमवार - ३६ मूगाचे लाडू	मंगळवार - ४२ रव्याचे लाडू
बुधवार - २८ मूगाचे लाडू	गुरुवार - ३९ रव्याचे लाडू
शुक्रवार - २७ बेसन लाडू	शनिवार - ४६ बेसन लाडू

अ) सुमेधा काकूंनी आठवड्याभरात मूगाचे किती लाडू बनविले ?

	द	ए
+		

ब) सुमेधा काकूंनी आठवड्याभरात रव्याचे किती लाडू बनविले ?

	द	ए
+		

क) सुमेधा काकूंनी आठवड्याभरात बेसनाचे किती लाडू बनविले ?

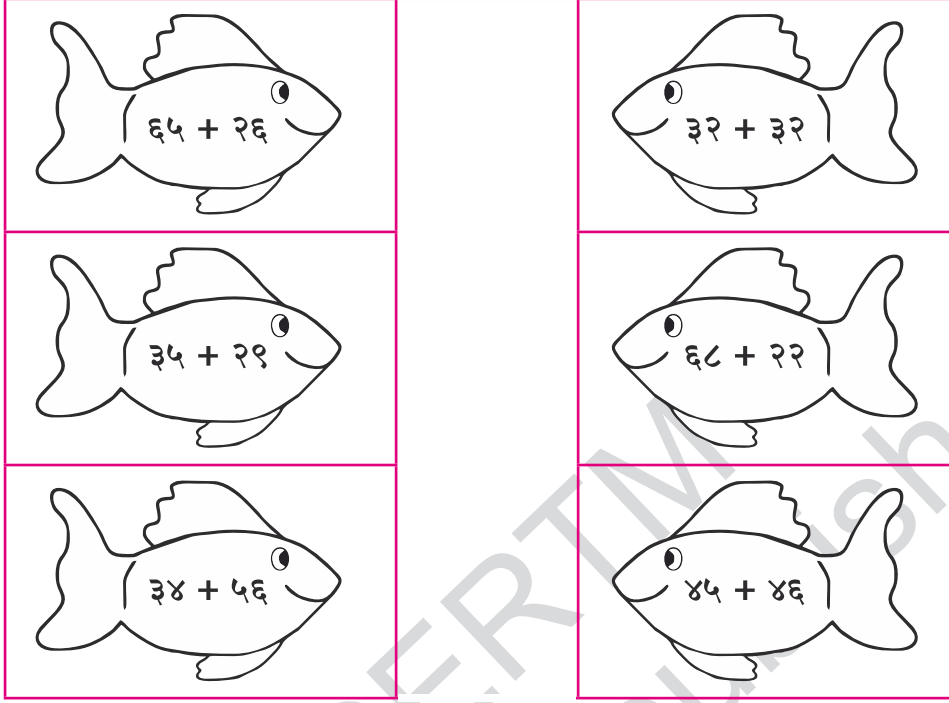
	द	ए
+		

ड) सुमेधा काकूंनी आठवड्याभरात मूगाचे व रव्याचे किती लाडू बनविले ?

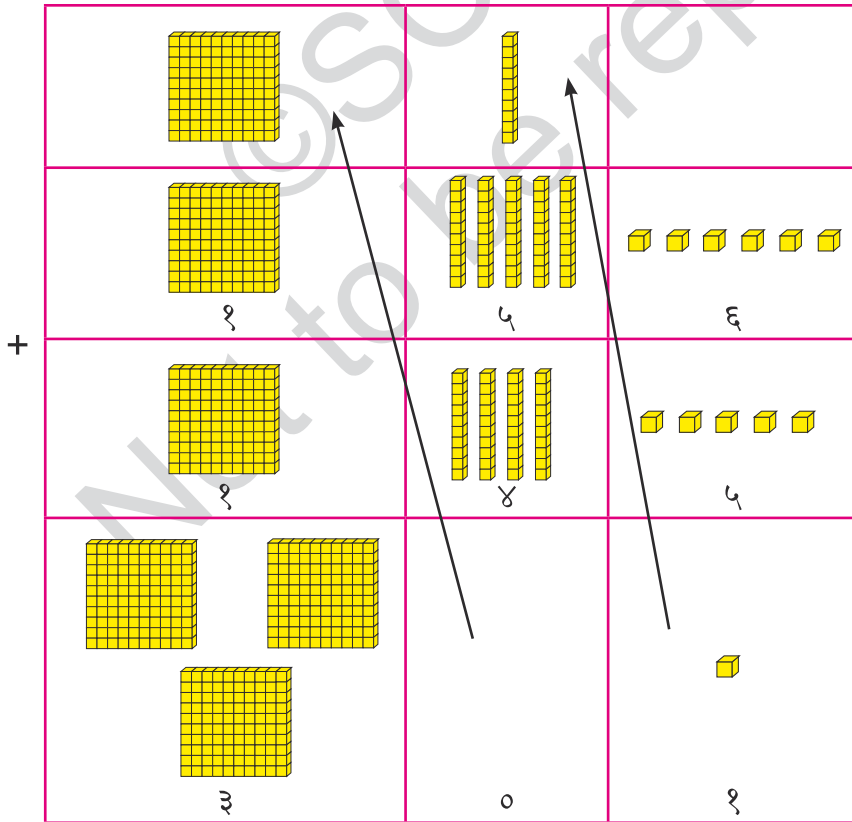
	द	ए
+		

इ) सुमेधा काकूंनी आठवड्याभरात सर्व प्रकारचे किती लाडू बनविले ?

२) समान उत्तर येणारे मासे सारख्या रंगाने रंगव व जोड्या लाव.

○ खालील उदाहरणाचे निरीक्षण कर.

श	द	ए
१	१	
१	५	६
१	४	५
३	(१)०	(१)१

१) खालील चित्रावरून संख्या मांड व बेरीज पूर्ण कर.

			<table border="1"> <thead> <tr> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	श	द	ए									
श	द	ए													
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	श	द	ए									
श	द	ए													
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>श</th> <th>द</th> <th>ए</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	श	द	ए									
श	द	ए													

○ उदाहरणे सोडव.

१)

	श	द	ए
	७	४	२
+	१	२	८

२)

	श	द	ए
	४	५	४
+	३	५	५

३)

	श	द	ए
	५	४	४
+	२	७	०

४)

श	द	ए
७	०	८
+	१	६

५)

श	द	ए
४	५	८
+	१	८
+		९

६)

श	द	ए
६	५	७
+	२	२
+		६

○ सोडव.

१) २९९ + ७१

+		

२) ४५५ + १२८

+		

३) ८०३ + १६९

+		

४) ५९९ + ३०९

+		

५) २६९ + १७० + २०४

+		
+		

६) ३०८ + ७४ + ५६

+		
+		

○ रिकाम्या जागी योग्य अंक लिही.

१)

	श	द	ए
	<input type="text"/>	१	७
+	२	<input type="text"/>	३
	६	६	०

२)

	श	द	ए
	४	<input type="text"/>	७
+	<input type="text"/>	३	<input type="text"/>
	४	८	७

○ आडव्या मांडणीने बेरीज कर.

१) $६९१ + ९ =$

२) $८५६ + ८० =$

३) $७७८ + ४९ =$

४) $५०८ + ४३ =$

५) $९७६ + २४ =$

६) $४९९ + २० =$

○ डोके चालव.

८९ + =

+ + +

+ १५६ =

= = =

+ = ६४६

<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	=	८
+		+		
<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	=	६
=		=		
१२		८		

- ३) यास्मिनच्या दुकानात 'अ' कंपनीच्या दुधाच्या ३७७ पिशव्या, 'ब' कंपनीच्या दुधाच्या १०६ पिशव्या आणि 'क' कंपनीच्या दुधाच्या ३५६ पिशव्या आल्या, तर एकूण किती दुधाच्या पिशव्या आल्या?

श	द	ए

- ४) २७ मार्चला ४३९ व्यक्तींनी कोव्हिशिल्ड लस घेतली व २०९ व्यक्तींनी कोव्हॅक्सिन लस घेतली. तर त्या दिवशी एकूण किती लोकांनी लस घेतली?

श	द	ए

- ५) रोझीला आईने दुकानातून काही किराणा व काही भाज्या आणायला सांगितले. रोझीला खालीलप्रमाणे दोन पावत्या मिळाल्या.

किराणा दुकान कुडाळ, बाजारपेठ		
वस्तू	वजन	किंमत
गहू	४ किलो	१८४
तेल	२ लीटर	३५६
वॉशिंग पावडर	१ किलो	१३६
एकूण		

भाजी-फळे दुकान कुडाळ, बाजारपेठ		
वस्तू	वजन	किंमत
पडवळ	२ किलो	१२०
सफरचंद	१ किलो	२८०
केळी	२ डझन	११०
एकूण		

किराणा दुकानात रोझीने एकूण किती रुपये दिले?

भाजी-फळ दुकानामध्ये रोझीने एकूण किती रुपये दिले?

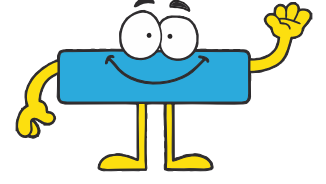
किराणा, भाजी व फळे आणण्यासाठी रोझीने एकूण किती रुपये खर्च केले?

□□□

११. करुया वजाबाकी

○ शाब्दिक उदाहरणे.

स्वाती दरवर्षी जंगल सफारीला जाते आणि प्राण्यांची संख्या नोंदविते. सन २०२० व २०२१ या दोन वर्षांत तिने नोंदविलेल्या प्राण्यांची संख्या पुढीलप्रमाणे :

प्राण्यांची संख्या		
प्राणी	सन २०२०	सन २०२१
हत्ती	२७	२१
हरीण	९५	७७
गवा	१५	३८

१) सन २०२१ मध्ये हत्तींची संख्या कितीने कमी आहे?

द	ए

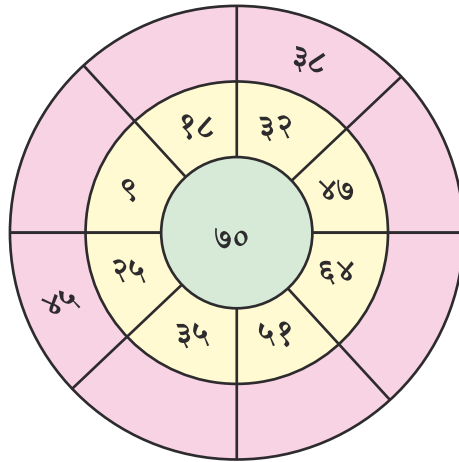
२) सन २०२१ मध्ये हरीणांची संख्या कितीने कमी आहे?

द	ए

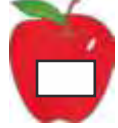

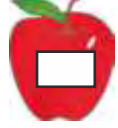

३) सन २०२१ मध्ये गव्यांची संख्या कितीने जास्त आहे?

द	ए

○ वजाबाकीचे पुढील चक्र पूर्ण कर.

- डोके चालव.

	+		+		=	२१		
	+		-		=	१३		
			-		=	५		
	-		+		+		=	<input style="width: 50px; height: 20px;" type="text"/>

- जेनेलियाकडे दोनशे रुपयांची १ नोट आहे. तिला युसुफला पंचावन्न रुपये द्यायचे आहेत, तर जेनेलियाला बाबांकडून पैसे सुटे करून घेण्यासाठी मदत कर.

२०० रुपयांची नोट	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td>२</td><td>०</td><td>०</td></tr> </table>	श	द	ए	२	०	०	सुटे	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td>१</td><td>९</td><td>१०</td></tr> </table>	श	द	ए	१	९	१०
श	द	ए													
२	०	०													
श	द	ए													
१	९	१०													

आता जेनेलिया युसुफला ५५ रुपये देऊ शकेल का?

अजून कोणत्या प्रकारे पैसे सुटे करता येऊ शकतात?

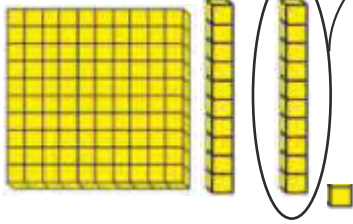
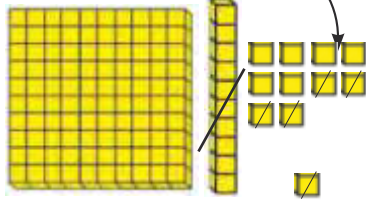
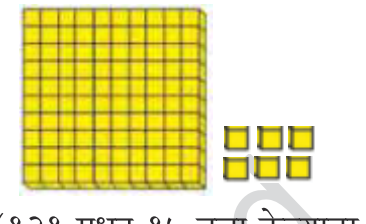
श	द	ए

- खालील रुपयांचे सुटे पैसे कर.

<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td>२</td><td>५</td><td>२</td></tr> </table>	श	द	ए	२	५	२	दशक मोकळा करू →	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </table>	श	द	ए			
श	द	ए												
२	५	२												
श	द	ए												
<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td>६</td><td>०</td><td>०</td></tr> </table>	श	द	ए	६	०	०	दशक मोकळा करू →	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </table>	श	द	ए			
श	द	ए												
६	०	०												
श	द	ए												

- खालील उदाहरणाचे निरीक्षण कर.

$$१२१ - १५ = ?$$

पायरी १	पायरी २	पायरी ३
		
(१२१ मांडून घेतले)	(दशक सुटा करून १५ वजा केले)	(१२१ मधून १५ वजा केल्यावर १०६ शिल्लक राहिले)

- सोडव.

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>२</td><td>३</td><td>८</td></tr> <tr><td>—</td><td>२</td><td>९</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				२	३	८	—	२	९				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>४</td><td>४</td><td>४</td></tr> <tr><td>—</td><td>९</td><td>६</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				४	४	४	—	९	६				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>५</td><td>४</td><td>४</td></tr> <tr><td>—</td><td>३</td><td>६</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				५	४	४	—	३	६			
श	द	ए																																													
२	३	८																																													
—	२	९																																													
श	द	ए																																													
४	४	४																																													
—	९	६																																													
श	द	ए																																													
५	४	४																																													
—	३	६																																													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>८</td><td>४</td><td>२</td></tr> <tr><td>—</td><td>३</td><td>८</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				८	४	२	—	३	८				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>५</td><td>६</td><td>८</td></tr> <tr><td>—</td><td>४</td><td>९</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				५	६	८	—	४	९				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>४</td><td>३</td><td>४</td></tr> <tr><td>—</td><td>५</td><td>१</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				४	३	४	—	५	१			
श	द	ए																																													
८	४	२																																													
—	३	८																																													
श	द	ए																																													
५	६	८																																													
—	४	९																																													
श	द	ए																																													
४	३	४																																													
—	५	१																																													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>७</td><td>८</td><td>३</td></tr> <tr><td>—</td><td>९</td><td>१</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				७	८	३	—	९	१				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>२</td><td>३</td><td>३</td></tr> <tr><td>—</td><td>१</td><td>५</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				२	३	३	—	१	५				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr><th>श</th><th>द</th><th>ए</th></tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td>६</td><td>२</td><td>३</td></tr> <tr><td>—</td><td>४</td><td>८</td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>	श	द	ए				६	२	३	—	४	८			
श	द	ए																																													
७	८	३																																													
—	९	१																																													
श	द	ए																																													
२	३	३																																													
—	१	५																																													
श	द	ए																																													
६	२	३																																													
—	४	८																																													

○ आडव्या मांडणीने वजाबाकी कर.

१) ८०० - १९९ =

२) ९०५ - १८ =

३) ३०५ - १२४ =

४) ५१० - १९ =

५) ४९० - १०५ =

६) ७०१ - १६३ =

○ सोडव.

	श	द	ए
-	<input type="text"/>	४	४
	५	<input type="text"/>	६
	१	८	८

	श	द	ए
-	<input type="text"/>	३	१
	१	<input type="text"/>	९
	१	४	२

	श	द	ए
-	८	८	<input type="text"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	९
		८	९

○ शाब्दिक उदाहरणे सोडव.

१) सोनू चहाचा पुडा आणण्यासाठी दुकानात गेला आहे. त्याला चहाचा पुडा घेण्यासाठी मदत कर.

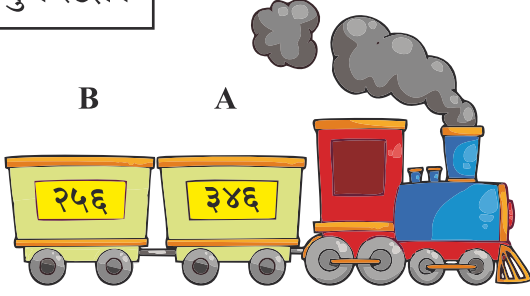
कोणत्या कंपनीचा चहा महाग आहे?

तो किती रुपयांनी महाग आहे?

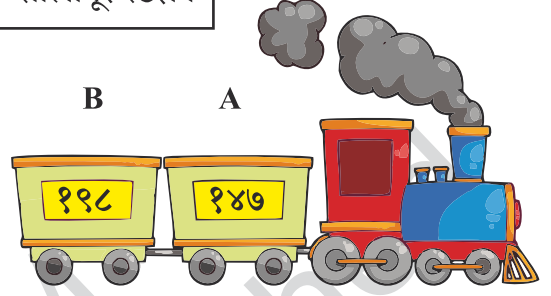
श	द	ए

२) पुणे स्टेशनहून एक मालगाडी बेंगलोरकडे निघाली आहे. मालगाडीच्या डब्यावर त्या डब्यातील पोत्यांची संख्या लिहिली आहे. या प्रवासादरम्यान येणाऱ्या सोलापूर स्टेशनला मालगाडीतील काही पोती उतरवली गेली.

पुणे स्टेशन

सोलापूर स्टेशन

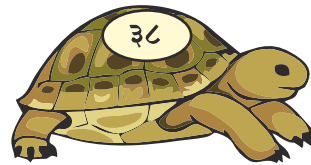
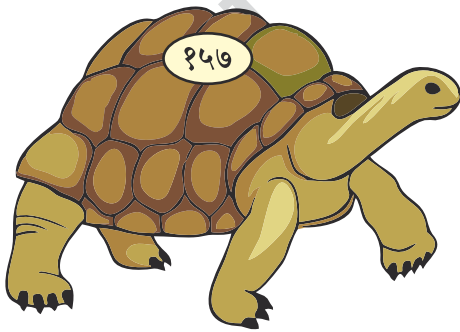
• A डब्यातून सोलापूरला किती पोती उतरवली गेली ?

श	द	ए

• B डब्यातून सोलापूरला किती पोती उतरवली गेली ?

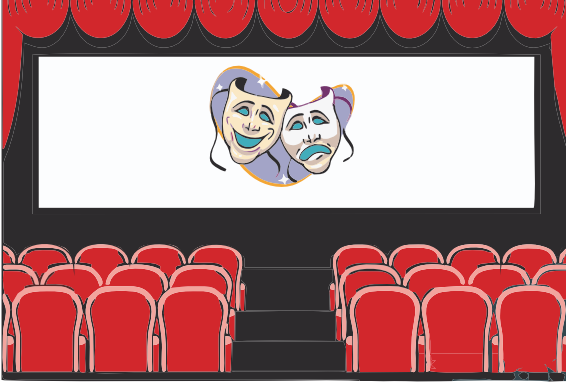
श	द	ए

३) बाबा कासवाचे वय १५७ वर्षे आहे व बेबी कासवाचे वय ३८ वर्षे आहे, तर बाबा कासव बेबी कासवापेक्षा किती वर्षांनी मोठे आहे ?

श	द	ए

- ४) एका नाट्यगृहाची आसन क्षमता ८४७ आहे. ६३७ प्रेक्षक नाटक पाहण्यासाठी उपस्थित आहेत, तर किती आसने अजूनही रिकामी आहेत?

श	द	ए

- ५) तुमच्या घराचे मागील महिन्याचे व चालू महिन्याचे लाईट बिल घे. दोन्ही महिन्यातील वापरल्या गेलेल्या युनिट्सचा फरक काढ.

मागील महिन्याचे युनिट

--	--	--

चालू महिन्याचे युनिट

--	--	--

श	द	ए

○ मिश्र उदाहरणे.

- १) हमीदाला आईने फळे आणण्यासाठी ५०० रुपयांची नोट दिली. तिने २४० रुपये दराने एक किलो सफरचंद, १२० रुपये दराने एक किलो संत्री घेतली. फळ विक्रेत्याने तिला १२० रुपये परत दिले. फळ विक्रेत्याने योग्य पैसे परत केले का? नसतील तर किती रुपये कमी किंवा जास्त दिले?

२) शाळेतील विद्यार्थ्यांना पुढीलप्रमाणे खेळ आवडतात.

	खो-खो	कबड्डी
मुले	३२६	३५६
मुली	३८५	२८८

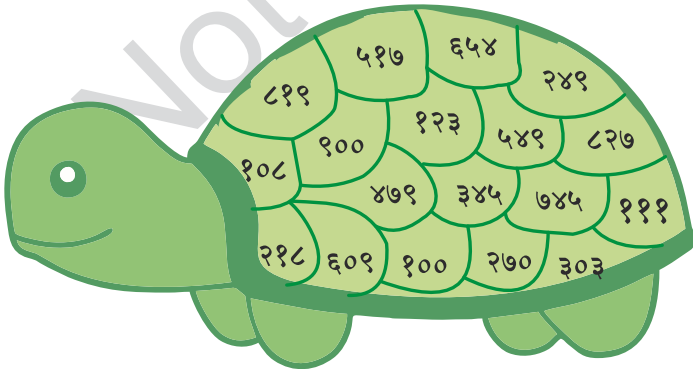

- खो-खो आवडणाऱ्या एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या किती आहे?
- कबड्डी आवडणाऱ्या एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या किती आहे?
- विद्यार्थ्यांना कोणता खेळ अधिक आवडतो?

खो-खो आवडणारे कबड्डी आवडणारे त्यातील फरक

३) एका गोदामात ५१२ गव्हाची पोती आहेत. त्यातील २३५ पोती गहू विकला व १६७ पोती नव्याने गोदामात आणली, तर आता गोदामात एकूण गव्हाच्या पोत्यांची संख्या किती?

४) कासवाच्या पाठीवरील दोन संख्या निवडून त्यांची बेरीज व वजाबाकी कर.

--	--

(टीप : याप्रमाणे आणखी उदाहरणे तयार करून सोडव.)

○ शहरांमधील अंतरे :

शहर	सोलापूर	नांदेड	अमरावती	रत्नागिरी	नाशिक	कोल्हापूर	औरंगाबाद	पुणे	नागपूर	मुंबई
मुंबई	४११	६३०	७१०	३८९	१८५	४२३	४०४	१७०	९१०	०
नागपूर	६४०	२४०	१५५	१०७५	७३१	९४७	५२०	७३०	०	
पुणे	२४२	४४६	५६८	३६८	४४६	२३८	२२७	०		
औरंगाबाद	३११	२७९	३५४	५९२	२१८	४५४	०			
कोल्हापूर	२४८	५२६	८०९	१२९	४१६	०				
नाशिक	४२४	४९७	५१८	४१३	०					
रत्नागिरी	३७०	६५५	८४०	०						
अमरावती	५४९	२८९	०							
नांदेड	२७१	०								
सोलापूर	०									

वरील सारणीचे निरीक्षण करून प्रश्नांची उत्तरे लिही.

१) नागपूरपासून सर्वात दूर असणारे शहर कोणते ?

.....

२) सर्वात कमी अंतर कोणत्या दोन शहरांमधील आहे ?

.....

३) औरंगाबाद आणि नाशिक या दोन शहरांमधील अंतर किती ?

.....

४) पुण्याहून रत्नागिरीचे अंतर पुण्याहून मुंबईच्या अंतरापेक्षा कितीने जास्त आहे ?

.....

१२. गुणाकार करूया

दशकाचा गुणाकार

○ सोडव.

$१) १० \times ४ = \boxed{४०}$

$२) २० \times ३ = \boxed{}$

$३) ३० \times १ = \boxed{}$

$४) ६० \times २ = \boxed{}$

$५) ५० \times ५ = \boxed{}$

$६) १० \times १० = \boxed{}$

○ गुणाकार कर.

$१) ५ द \times २ = १० द$

$२) २ द \times ४ द = ८ द$

$३) २ द \times २ = \boxed{}$

$४) ५ द \times ७ = \boxed{}$

$५) ६ द \times ४ = \boxed{}$

$६) ९ द \times ३ = \boxed{}$

$७) ३ द \times १ द = \boxed{}$

$८) २ द \times ४ द = \boxed{}$

चौकट पद्धत (लॅटीस पद्धत)

○ चौकट पद्धतीने (लॅटीस पद्धत) ने गुणाकार कर.

$३२ \times ४ = (३० + २) \times ४$

×	३०	२
४	१२०	८

१२०
८
१२८

$१२० + ८ = १२८$

$१) ५२ \times ३ =$

$(५० + \dots) \times \dots$

×	५०	२
३		

$३) ७३ \times ८ =$

$(\dots + \dots) \times \dots$

×	७०	३
८		

○ चौकट पद्धतीने (लॅटीस पद्धत) ने गुणाकार कर.

१) $२४ \times १३ =$

×	२०	४
१०		
३		

२) $५६ \times १५ =$

×	५०	६
१०		
५		

३) $४३ \times २७ =$

×	४०	३
२०		
७		

४) $३८ \times २२ =$

×	३०	८
२०		
२		

५) $६७ \times १३ =$

×	६०	७
१०		
३		

६) $६२ \times १२ =$

×	६०	२
१०		
२		

○ गुणाकार कर.

	द	ए
	३	४
×		२
	६	८

	द	ए
	२	१
×		३

	द	ए
	२	२
×		४

	द	ए
	१	३
×		२

○ गुणाकार कर.

जसे :

	द	ए
	①	
	२	६
×		३
	७	८

	द	ए
	१	५
×		६

	द	ए
	२	३
×		४

	द	ए
	४	६
×		२

○ गुणाकार कर.

	श	द	ए
	②		
		७	३
×			३
	२	१	९

	श	द	ए
		५	६
×			४

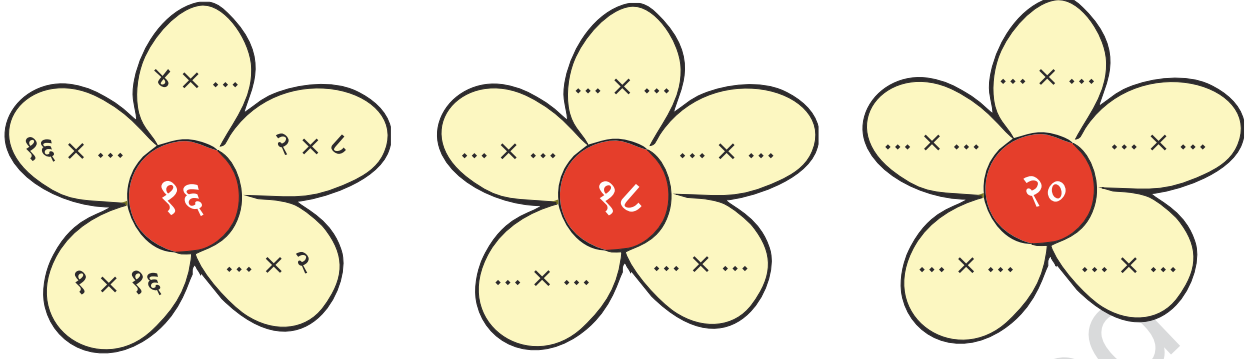
	श	द	ए
		२	१
×			५

	श	द	ए
		६	०
×			६

	श	द	ए
		८	२
×			४

	श	द	ए
		५	४
×			३

○ रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही.

○ सोडव.

१) $२ \times \square = १२$

२) $\square \times ७ = २१$

३) $५ \times \square = २०$

४) $\square \times ३ = २७$

५) $४ द \times \square = १२ द$

६) $\square \times २ द = २ श$

○ सोडव.

१) $४३ \times २२ = \square$

२) $७४ \times १३ = \square$

३) $५५ \times १६ = \square$

४) $३५ \times २४ = \square$

○ चौकटीत योग्य संख्या लिही.

×	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	१	२			५					
२		४		८						
३			९							
४				१६						
५		१०								

- कुलूपाची त्याच्या योग्य चावीशी रेघेने जोडी लाव.

- सोडव.

१) एका वर्गात ३४ विद्यार्थी आहेत. प्रत्येक विद्यार्थ्याने ४ रोपांची लागवड केली, तर एकूण किती रोपे लावली?

२) रंगाची एक पेटी १५ रुपयांना आहे, अशा २७ पेट्या खरेदी करण्यासाठी किती रुपये खर्च होतील?

३) एका बॉक्समध्ये ४२ पेढे मावतात, तर अशा ३९ बॉक्समध्ये किती पेढे मावतील?

४) वहीच्या एका पानावर १४ ओळी आहेत, तर वहीत ५६ पाने असल्यास एकूण ओळी किती?

५) एका दिवसात २४ तास असतात, तर नोव्हेंबर या पूर्ण महिन्याचे एकूण तास किती होतील?

६) एका इमारतीत २८ सदनिका आहेत, तर अशा २० इमारतींमध्ये एकूण किती सदनिका असतील?

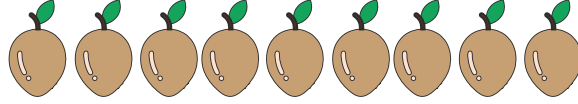
१३. भागाकार करूया

समान वाटणी करणे

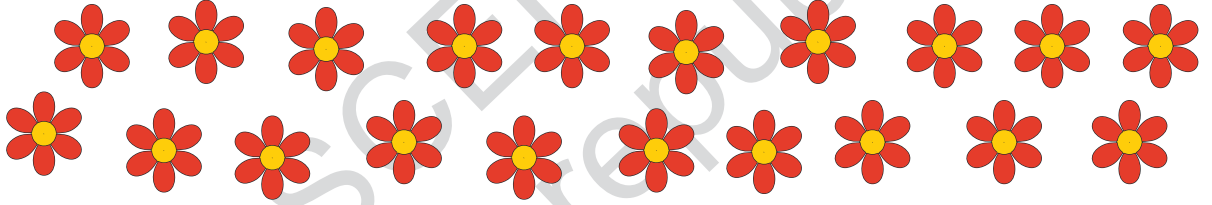

○ सोडव.

दीपक : मावशीने मला चिकूच्या झाडवळून ९ चिकू दिले, ते आपण तिघांमध्ये समान वाटूया.

प्रत्येकाच्या वाट्याला आलेले चिकू	 दीपक	 ओवी	 ओजस्वी
--	---	--	---

१) वरील चित्रात २० फुले आहेत. ही फुले दोघांमध्ये समान वाटली,
तर प्रत्येकाला किती फुले मिळतील?

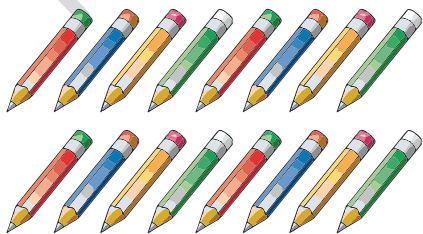
२) २० फुले चौघांमध्ये समान वाटली तर प्रत्येकाला किती फुले मिळतील?

३) एका टोपलीमध्ये ५ फुले ठेवली, तर २० फुलांसाठी किती टोपल्या लागतील?

○ सोडव.

१) शिक्षकांनी १६ रंगीत पेन्सिलींची ४ विद्यार्थ्यांमध्ये समान वाटणी केली, तर प्रत्येकाला किती पेन्सिली मिळतील?

एकूण पेन्सिलीप्रत्येकाचा वाटा

रोहित

जॉर्ज

सायना

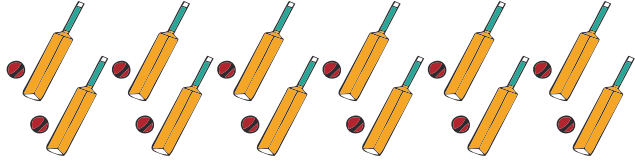
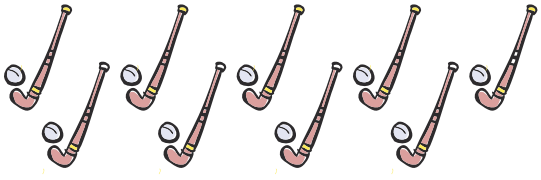

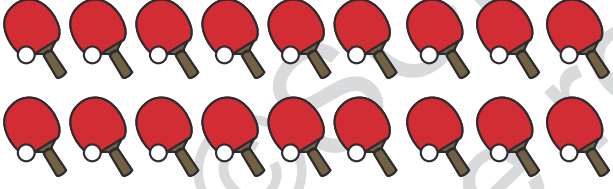
स्वरा

२) दिलेल्या शर्टांना टेलरला २८ बटणे समान लावायची आहेत, तर तो प्रत्येक शर्टला किती बटणे लावेल तेवढी बटणे प्रत्येक शर्टावर काढ.

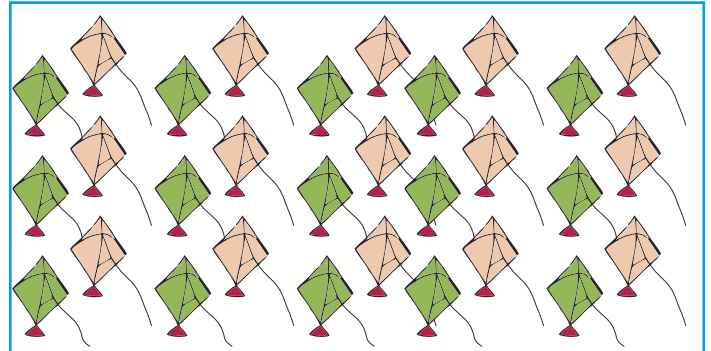
३) नाचलौंढी केंद्रातील ३ शाळांसाठी विविध खेळांचे साहित्य प्राप्त झाले आहे. त्याची प्रत्येक शाळेकरिता समान वाटणी कर.

खेळाचे साहित्य	एकूण खेळ साहित्य	प्रत्येक शाळेचा वाटा		
		खरपडी	आमलोण	वाजवड
	१२	४	४	४
				
				
				

गट किंवा वाटे करणे

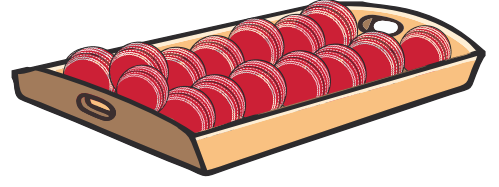
○ सोडव.

१) मक रसक्रंतीला राधा मावशींनी फणसपाड्यातील मुलांसाठी ३० पतंग आणले. प्रत्येक मुलाला दोन पतंग याप्रमाणे किती मुलांना पतंग मिळतील ?

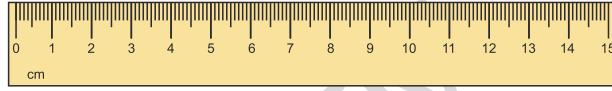

पतंग मिळालेल्या मुलांची संख्या :

२) शेजारील मोठ्या ट्रे मधील १५ चेंडू लहान ट्रे मध्ये भरायचे आहेत. एका लहान ट्रेमध्ये ५ चेंडू मावतात, तर एकूण किती लहान ट्रे लागतील? चेंडूंची चित्रे तू स्वतः काढून ठरव.

३) १५ सेमी दोरीचे ३ सेमीचे भाग केल्यास किती तुकडे होतील?

झालेले एकूण तुकडे

एकच संख्या पुन्हा पुन्हा वजा

○ सोडव.

१) अभिजीतने १२ चेंडू त्याच्या प्रत्येक मित्रांना ३ याप्रमाणे चेंडू दिले, तर ते चेंडू किती मित्रांना वाटता आले?

$$12 - 3 = 9$$

एक

$$9 - 3 =$$

दोन

$$6 - 3 =$$

तीन

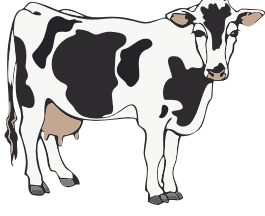

$$3 - 3 =$$

चार

अभिजीतने त्याच्या मित्रांना चेंडू वाटले.

२) भास्करकडे १६ गवताच्या पेंड्या आहेत. गायीला दररोज ४ पेंड्या खायला लागतात. याप्रमाणे त्याला त्या किती दिवस गायीला खायला देता येतील ?

१६ - ४ = दिवस

- ४ = दिवस

- ४ = दिवस

- ४ = दिवस

भास्कर ने दिवस गायीला गवताच्या पेंड्या खायला दिल्या.

○ सोडव.

जतीनला पोस्टाची तिकिटे जमा करण्याचा छंद आहे. त्याने जमा केलेली तिकिटे पाहून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- १) जतीनकडे किती तिकिटे आहेत?
- २) ही तिकिटे सोमनाथ, उमाकांत, दीपक व कांता यांच्यामध्ये समान वाटल्यास प्रत्येकाला किती मिळतील?
- ३) ही तिकिटे एका पाकिटात ४ याप्रमाणे ठेवल्यास किती पाकिटे लागतील?
- ४) सर्व तिकिटे ८ विद्यार्थ्यांमध्ये समान वाटल्यास प्रत्येकाला किती तिकिटे येतील?
- ५) ही तिकिटे ३ विद्यार्थ्यांना समान वाटल्यास किती तिकिटे शिल्लक राहतील?

○ सोडव.

गोरख, शशिकांत, रमेश व आदिरा दुकानात वह्या घ्यायला गेले. एका वहीची किंमत ७ रुपये असल्यास प्रत्येकाला किती वह्या घेता येतील?

	प्रत्येकाकडे असलेली रक्कम	किती वह्या घेता येतील	वह्या घेतल्यावर शिल्लक रक्कम
गोरख	४२		
शशिकांत	७०		
रमेश	३५		
आदिरा	५०		

○ पुढील उदाहरणे सोडव.

एका चित्र विक्रेत्याकडे ४५ चित्रे आहेत. एका पाकिटात ५ याप्रमाणे चित्रे ठेवल्यास किती पाकिटे लागतील?

एकूण चित्रे : ४५

एका पाकिटात चित्रे : ५

शिल्लक चित्रांची संख्या : ०

किती पाकिटे लागतील : ९

$$\begin{array}{r}
 \boxed{9} \text{ किती पाकिटे लागतील} \\
 \boxed{45} \text{ एकूण चित्रे} \\
 - \boxed{45} \text{ पाकिटात ठेवलेली चित्रे} \\
 \hline
 \boxed{00} \text{ किती चित्रे शिल्लक राहतील}
 \end{array}$$

१) सलमाने बागेतून ४२ फुले आणली. ७ फुलांची एक माळा याप्रमाणे ती किती माळा बनवू शकेल?

एकूण फुले :

एका माळेतील फुले :

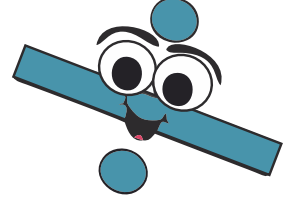
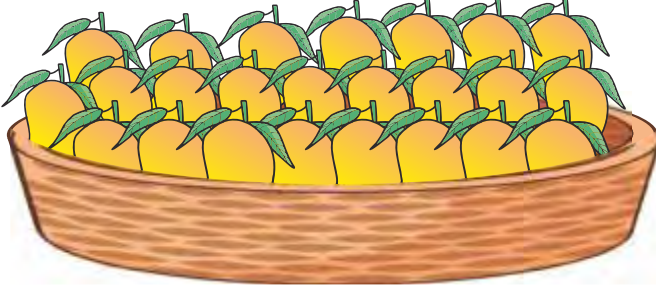
माळा बनविल्यावर किती

फुले शिल्लक राहतील :

किती माळा बनतील :

$$\begin{array}{r}
 \boxed{} \text{ किती माळा बनतील} \\
 \boxed{} \text{ एकूण फुले} \\
 - \boxed{} \text{ माळा बनविण्यास लागलेली फुले} \\
 \hline
 \boxed{} \text{ किती फुले शिल्लक राहतील}
 \end{array}$$

२) रुबीने बाजारातून २४ आंबे आणले. ते तिने तिच्या ४ मैत्रिणींना समान वाटले.

एकूण आंबे किती =

किती जणांना वाटले =

किती जणांना

..... प्रत्येकाला किती

..... एकूण किती

..... किती वाटले

..... वाटल्यावर

शिल्लक राहतील

प्रत्येकाला किती आंबे मिळाले =

वाटल्यावर किती आंबे

शिल्लक राहतील =

○ सोडव.

- प्रत्येक विद्यार्थ्याला ३ किलोग्रॅम तांदूळ द्यायचा ठरल्यास १८ किलोग्रॅम तांदूळ किती जणांना मिळेल ?

		<input type="text"/>	भागाकार
भाजक	<input type="text"/>	<input type="text"/>	भाज्य
)	<input type="text"/>	किती वाटले
	-	<input type="text"/>	
		<input type="text"/>	बाकी

१) शिक्षकांनी १६ वह्या आणल्या, ४ विद्यार्थ्यांना वह्या वाटायच्या असतील, तर प्रत्येकाला किती वह्या मिळतील ?

		<input type="text"/>	भागाकार
भाजक	<input type="text"/>	<input type="text"/>	भाज्य
)	<input type="text"/>	किती वाटले
	-	<input type="text"/>	
		<input type="text"/>	बाकी

२) अक्षताकडे ३३ बिस्किटे आहेत. तिच्या ७ मित्रांना समान वाटल्यावर प्रत्येकाला किती बिस्किटे मिळतील ?

		<input type="text"/>	भागाकार
भाजक	<input type="text"/>	<input type="text"/>	भाज्य
)	<input type="text"/>	किती वाटले
	-	<input type="text"/>	
		<input type="text"/>	बाकी

३) ३७ राजगिरा लाडू ६ महिलांना समान वाटणी करायची आहे, तर प्रत्येकीला किती लाडू मिळतील?

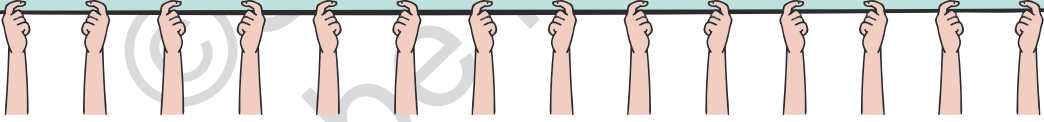
४) ३६ रुपये प्रत्येकी ५ याप्रमाणे किती विद्यार्थ्यांना देता येतील?

○ डोके चालव.

१) मीनाताईच्या वर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांनी दोन्ही हातांनी संदेश फलक पकडला आहे, तर सांग पाहू त्याच्या वर्गात किती विद्यार्थी असतील?

मारक वापरा, कोरोना संसर्ग टाळा

वर्गातील विद्यार्थ्यांची संख्या =

○ पायांच्या ठशांवरून शेळ्यांची संख्या लिही.

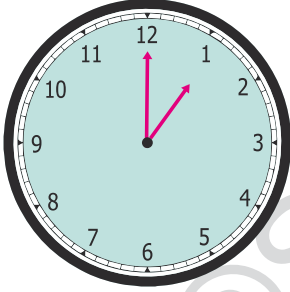
शेळ्यांची संख्या =

१४. कालमापन शिकूया

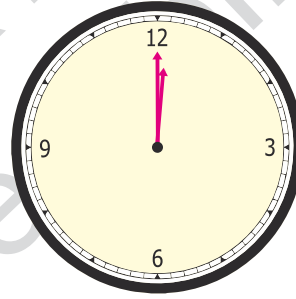
- खालील घड्याळांमध्ये तास काटा व मिनिट काटा काढ.

- मिनिट काटा १२ वरून १ वर गेल्यास किती मिनिटे होतील ?

- १२ वरून तास काटा फिरून पुन्हा १२ वर येतो तेव्हा किती मिनिटे होतात ?

- खालील घड्याळांत दिसणारी वेळ लिही.

घड्याळ	वेळ

- खालील वेळा घड्याळांत दाखव.

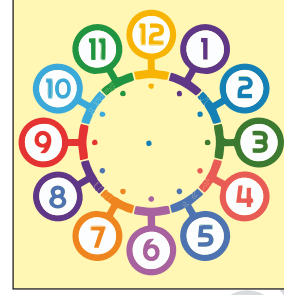
४ वाजून ३० मिनिटे

१२ वाजून १५ मिनिटे

३ वाजून ४५ मिनिटे

- खालील क्रिया करण्यासाठी अंदाजे किती वेळ लागेल?

क्रिया	अर्धा लीटर दूध तापविणे.	२ चपात्या बनविणे.	फुलांचा हार तयार करणे.
वेळ			

- सारणी पूर्ण कर.

काम	वेळ	वेळ दाखव
सकाळी उठणे.	६ वाजून ४५ मिनिटे	
आंघोळ करणे.	
नाष्टा करणे.	
शाळेत जाणे.	
शाळेतून घरी येणे.	

□□□

१५. दिनदर्शिकेचा उपयोग करूया

- दिनदर्शिकेचे निरीक्षण कर व पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

नोव्हेंबर २०२१		आश्विन/ कार्तिक शके १९४३		११
र		कार्तिक शु. ३	कार्तिक शु. ११	बालदिन
रविवार		७	१४	२१ २८
सो	जलिन क. ११ का. एकवती पुणवस	कार्तिक शु. ४	कार्तिक शु. १२	कार्तिक शु. २
सोमवार	१	८	१५	२२ २९
मं	जलिन क. १२ धनत्रयोदशी	कार्तिक शु. ५	कार्तिक शु. १३	कार्तिक शु. ३
मंगळवार	२	९	१६	२३ ३०
बु	जलिन क. १३/१४	कार्तिक शु. ६	कार्तिक शु. १४	कार्तिक शु. ४
बुधवार	३	१०	१७	२४
गु	जलिन अणवनामा नवरात्राचा शुभदिनी सप्तमीपूर्व अणवनामा सप्तमी ३. ११. ०१. ४४	कार्तिक शु. ७/८	कार्तिक शु. १५	कार्तिक शु. ५
गुरुवार	४	११	१८	२५
शु	कार्तिक शु. १ बलिप्रतिपदा दीपावली पाडवा	कार्तिक शु. ८	कार्तिक शु. १६	कार्तिक शु. ६
शुक्रवार	५	१२	१९	२६
श	कार्तिक शु. २ भाऊजीज	कार्तिक शु. ९	कार्तिक शु. १७	कार्तिक शु. ७
शनिवार	६	१३	२०	२७

- १) नोव्हेंबर महिन्यात किती दिवस आहेत?

- २) सोमवार किती वेळा आला आहे?

- ३) दुसऱ्या शनिवारी किती तारीख आहे?

- ४) बालदिन कोणत्या वारी आला आहे?

- ५) गुरुनानक जयंती किती तारखेला आली आहे?

- दिनदर्शिकेचा वापर न करता पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- १) आज ६ तारीख असून सोमवार आहे, तर पुढील सोमवार किती तारखेला येईल?

- २) २७ तारखेला रविवार आहे, तर त्या अगोदरचा रविवार किती तारखेला येईल?

- ३) आज ८ तारखेला शुक्रवार आहे, तर जानेवारी महिन्याचा शेवटचा वार कोणता येईल?

- ४) एप्रिल महिन्याचा शेवटचा दिवस मंगळवार आहे, तर त्या अगोदरचा लगतचा मंगळवार किती तारखेला येईल?

- ५) २०२२ या वर्षातील फेब्रुवारी महिन्याचा पहिला दिवस मंगळवार आहे, तर शेवटचा दिवस कोणता असेल?

- पुढील सारणी पूर्ण कर.

नाव	जन्मतारीख	आजचे पूर्ण वर्षात वय
सारिका	०२.०७.२००४	
जॉन	१८.११.२००४	
रमेश	०२.०२.२००५	
सानिया	०३.०३.२००३	
प्रेमसिंग	०७.०८.२०१०	

- या वर्षी २६ डिसेंबरला प्रीतमच्या आजोबांचे जन्मशताब्दी वर्ष साजरे होत आहे, तर प्रीतमच्या आजोबांची जन्मतारीख किती असेल?

- जुईची जन्मतारीख २८-०२-२०२० आहे, तर तिचा पुढचा वाढदिवस कधी येईल?

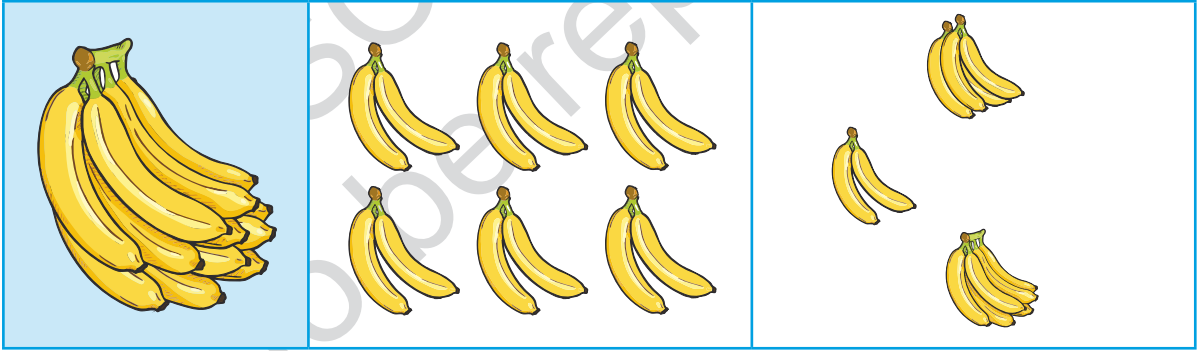
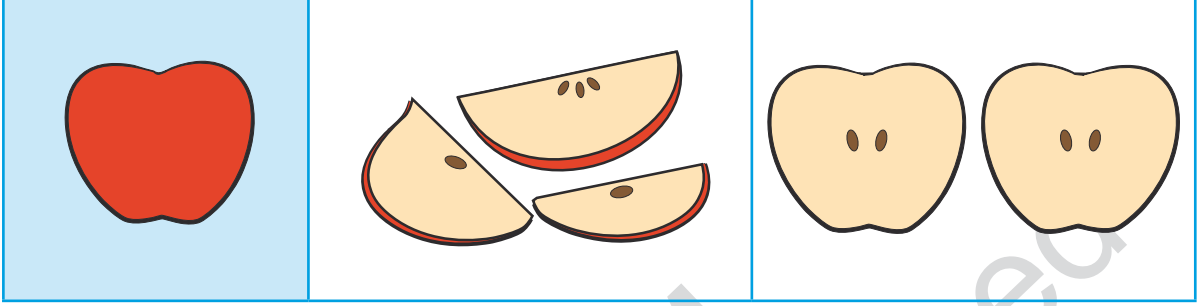
- पुढील सारणी पूर्ण कर.

वार	कालची तारीख	आजची तारीख	उद्याची तारीख
रविवार		२१	
बुधवार		१७	
शनिवार		२०	
सोमवार		८	
गुरुवार		२६	

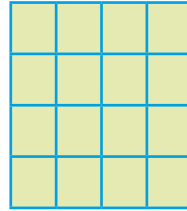
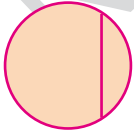
□□□

१६. अपूर्णाकांशी गट्टी

- खाली दिलेल्या पदार्थांचे समान भाग असलेल्या गटाभोवती रिंगण कर.

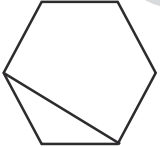

- समान भाग असलेल्या चित्राखाली ✓ अशी खूण कर. नसल्यास ✗ अशी खूण कर.

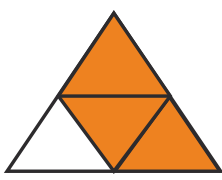
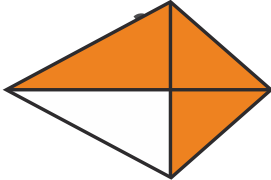
○ सारणी पूर्ण कर.

	समान भाग	रंगविलेले भाग
	४	२
		
		
		

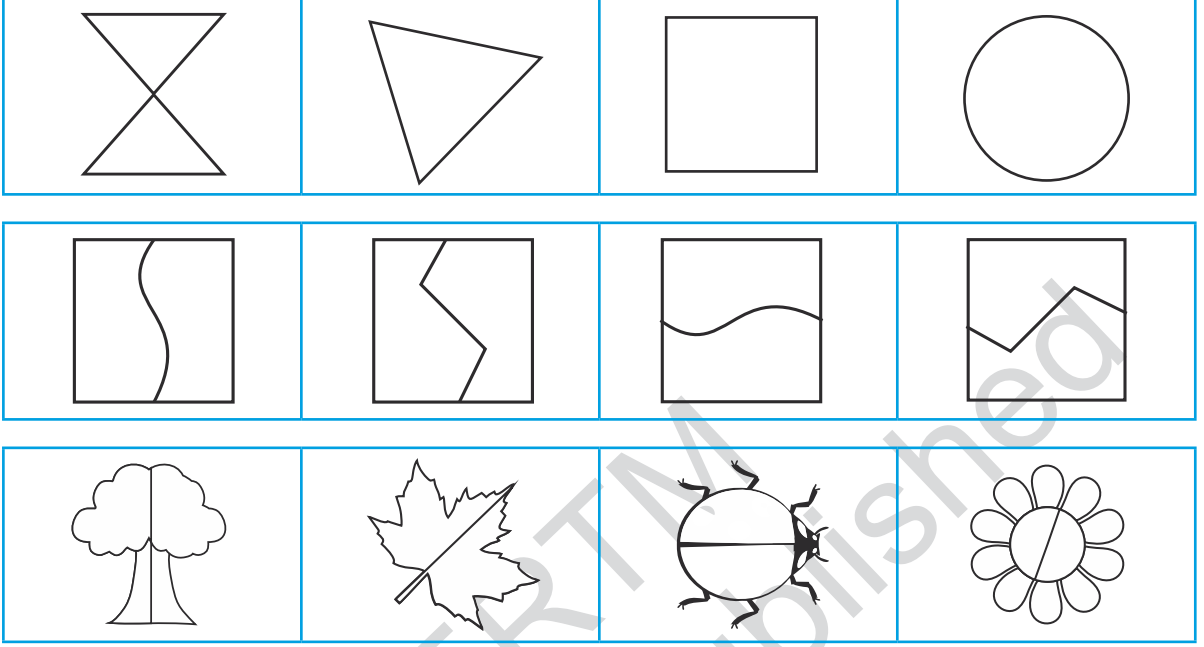
○ समान भाग केलेल्या आकृतीखालील चौकट रंगव.

			
☐	☐	☐	☐
			
☐	☐	☐	☐

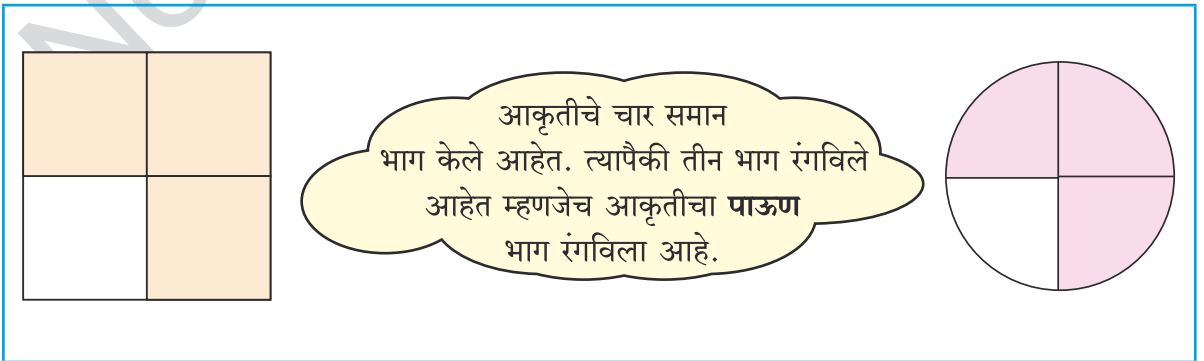
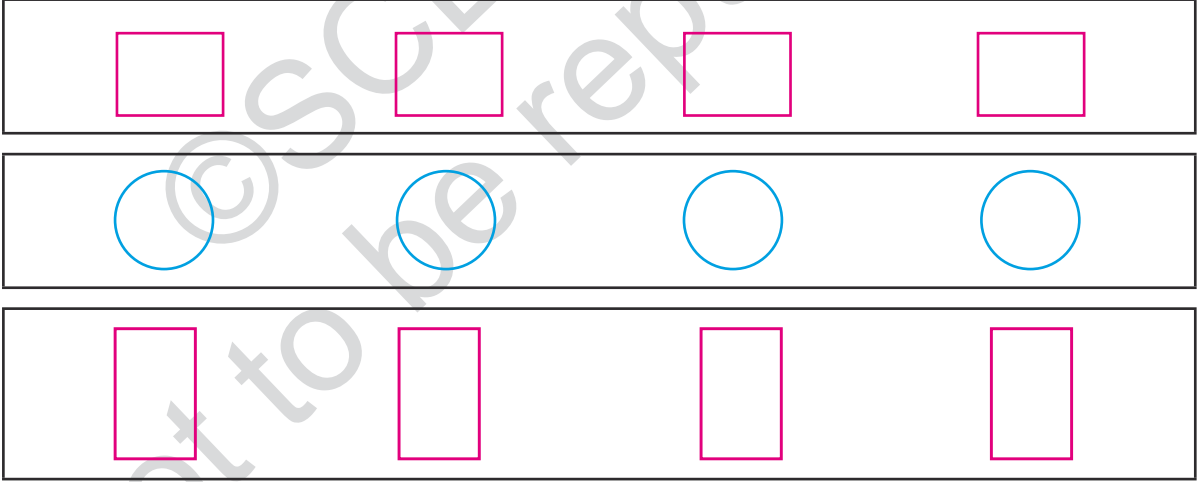
○ अर्धा भाग रंगविलेल्या आकृतीखालील क्रमांकाला रिंगण कर.

			
(१)	(२)	(३)	(४)

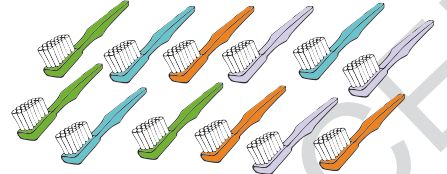
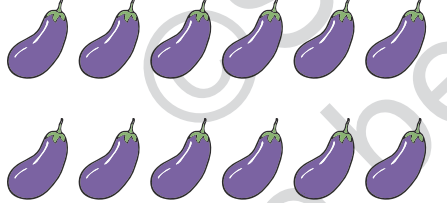

- खालील प्रत्येक आकृतीचा अर्धा भाग रंगव.

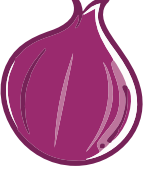

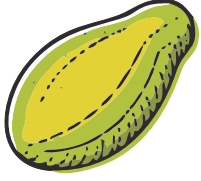

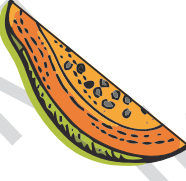

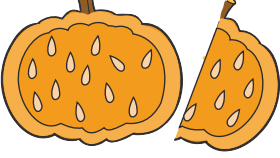

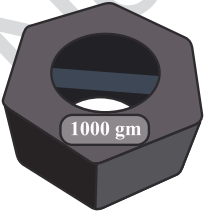
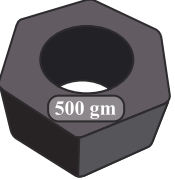
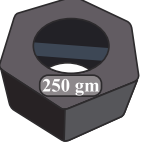
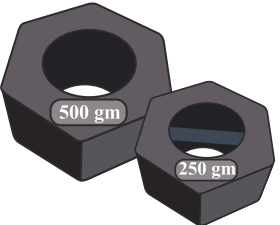
- खालील प्रत्येक आकृतीचे वेगवेगळ्या पद्धतीने समान भाग करून त्याचा पाव भाग रंगव.

○ सोडव.

	अर्धा भाग	पाव भाग	पाऊण भाग
 केळी	३ केळी	९ केळी
	४ बाटल्या बाटल्या	६ बाटल्या
	६ टूथ ब्रश टूथ ब्रश टूथ ब्रश
 वांगी वांगी	९ वांगी
	४ पेन पेन पेन
 चेंडू	३ चेंडू चेंडू

○ निरीक्षण कर.

पूर्ण	अर्धा	पाव	पाऊण
			
			
			
			
			

○ खालील उदाहरणे सोडव.

१) प्राचीचे वय ६ वर्षे असून अथर्वचे वय तिच्या वयाच्या अर्धे आहे, तर अथर्वचे वय किती वर्षे असेल?

.....

२) सुनीताकडे २४ चॉकलेट्स होती. त्यापैकी पाव भाग तिने हेमलताला दिली. आता तिच्याकडे किती चॉकलेट्स असतील?

.....

३) जावेदने १०० मीटर धावण्याच्या शर्यतीतील पाऊण भाग अंतर पार केले आहे. अजून किती अंतर पार केल्यास तो शर्यत पूर्ण करेल?

.....

४) निताने पाऊण तास अभ्यास केला म्हणजे तिने किती मिनिटे अभ्यास केला?

.....

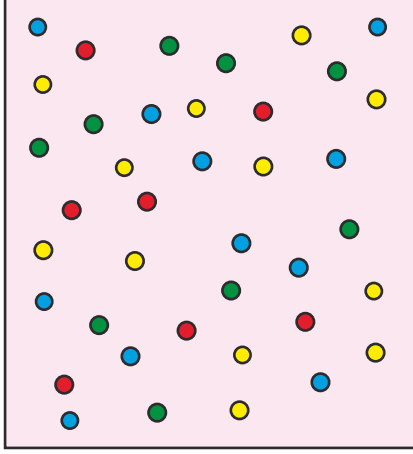
□□□

○ गणित पेटीतील खालील साहित्याचा उपयोग करून अपूर्णाकांचा सराव कर.

१७. माहितीचे व्यवस्थापन करूया

- श्रावणीची रंगीत टिकल्यांची डबी खाली पडली, दिलेल्या रंगांच्या रिकाम्या पाकिटावर त्या रंगाच्या टिकल्या काढ.

एकूण टिकल्यांची संख्या =

एकूण टिकल्यांची संख्या =

एकूण टिकल्यांची संख्या =

एकूण टिकल्यांची संख्या =

- नेहाने तिच्या मित्र-मैत्रिणींना त्यांच्या पेन्सिलचा रंग कोणता? याबद्दल प्रश्न विचारले व माहिती लिहून घेतली. या माहितीच्या आधारावर तिला तक्ता तयार करण्यासाठी मदत कर.

राहुल

अमिना

ज्येश्ठीवानी

आर्या

किशोर

मंगल

जॉन

समीर

सायरा

वेदिका

कोमल

दिपू

तन्मय

वेदांत

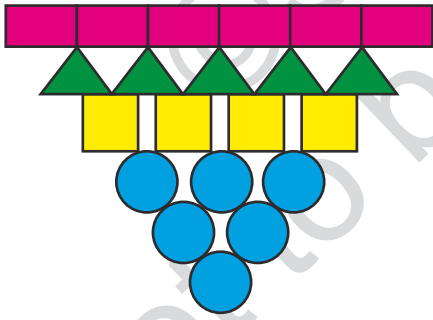
पेन्सिलीचा रंग	मित्र-मैत्रिणींची नावे	एकूण मित्र-मैत्रीणी
काळा	राहुल, शिवानी, आर्या, जॉन, सायरा, वेदिका, वेदांत	७
लाल	
निळा	

- तुमच्या स्वयंपाक घरातील वस्तूंची संख्या मोज व तक्त्यात लिही.

भांड्यांची नावे	भांड्यांची संख्या
	
	
	
	
	

- १) डब्यांची संख्या किती?
- २) सर्वात जास्त संख्या कशाची आहे?
- ३) सर्वात कमी संख्या कशाची आहे?
- ४) ग्लास आणि वाटी यांच्यात कशाची संख्या जास्त आहे?
- ५) वाटी आणि डबे यांची संख्या लिहून त्यात पेक्षा मोठे, पेक्षा लहान, बरोबर यांपैकी योग्य चिन्हांचा वापर कर. (<, >, =)
.....
.....
.....
- ६) सर्व भांड्यांची एकूण संख्या किती?

- गणित पेटीतील भौमितिक आकारांची रचना आदितीने खालीलप्रमाणे केली.

- ही रचना करण्यासाठी आदितीने कोणकोणत्या आकारांचा किती वेळा उपयोग केला?

आकार	संख्या
	
	
	
	

- १) निळा रंग असलेला आकार कोणता?
- २) एकूण किती प्रकारचे भौमितिक आकार वापरले आहेत?
- ३) सर्वात कमी कोणत्या आकाराचा उपयोग केला आहे?
- ४) चौरसांच्या संख्येपेक्षा त्रिकोणांची संख्या कितीने जास्त आहे?
- ५) कोणत्या आकारांची संख्या समान आहे?

<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

- मधल्या सुट्टीत वेगवेगळे खेळ खेळणाऱ्या मुलांची माहिती तक्त्यात ताळ्याच्या रूपात मांडली आहे. त्यावरून खालील प्रश्नाची उत्तरे दे.

खेळाचे नाव	ताळ्याच्या खुणा	खेळाडूंची संख्या
कॅरम		
बुद्धिबळ		
दोरी उड्या		
क्रिकेट		
लंगडी		
लपाछपी		

- १) बुद्धिबळ खेळणारी मुले किती?
- २) लपाछपी खेळणारी मुले किती?
- ३) कोणता खेळ खेळणारी मुले सर्वात जास्त आहेत?
- ४) कॅरम खेळणाऱ्या मुलांपेक्षा लंगडी खेळणाऱ्या मुलांची संख्या कितीने जास्त आहे?

- चित्राच्या आधारे तक्ता पूर्ण कर.

					
					
					
					
					
					
नोट					
ताळ्याच्या खुणा					
संख्या					
एकूण रुपये					

- अवनीने वर्गातील मुलांना आवडणाऱ्या फळांची माहिती गोळा केली. ती माहिती खालील तक्त्यात ताळ्याच्या खुणा वापरून मांडली. त्यावरून खालील तक्ता पूर्ण कर व प्रश्नांची उत्तरे दे.

फळ	ताळ्याच्या खुणा	विद्यार्थ्यांची संख्या
आंबा		
संत्री		
चिकू		
सफरचंद		
द्राक्षे		

- १) एकूण किती मुलांची माहिती अवनीने गोळा केली?
- २) मुलांना सर्वात जास्त आवडणारे फळ कोणते?
- ३) संत्री व द्राक्षे ही फळे आवडणारी मुले किती?

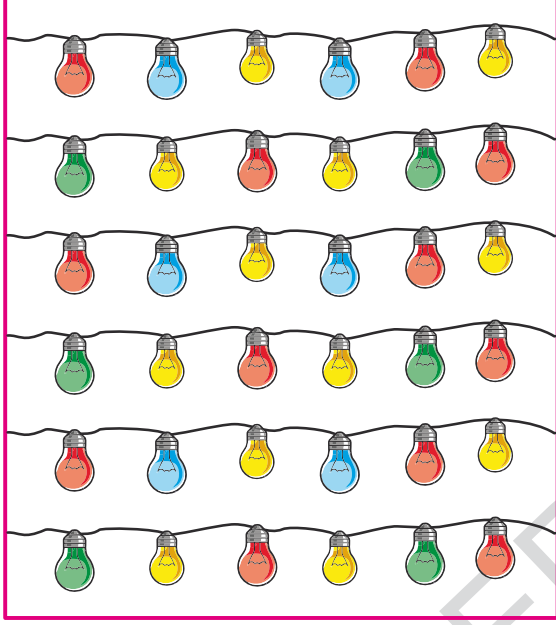
- आलिशाने लुडो खेळताना प्रत्येक वेळी फासा टाकल्यावर कोणता अंक पडला हे खालील प्रमाणे लिहिले. ही माहिती ताळ्याच्या खुणांद्वारे सोपी करून कशी मांडता येईल यासाठी तिला मदत कर.

१	५	३	४	२	५	५	३	६
१	६	४	२	६	१	१	३	६
५	४	५	२	३	१	६	४	२
२	१	५	३	५	३	१	५	३

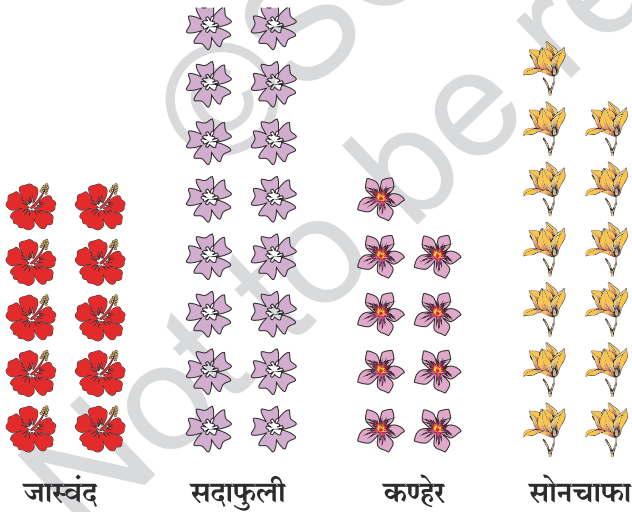
अंक	ताळ्याच्या खुणा	संख्या

- वाढदिवसाला सजावटीसाठी लाईटच्या माळा लावलेल्या आहेत त्यातील बल्ब पाहून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही ?

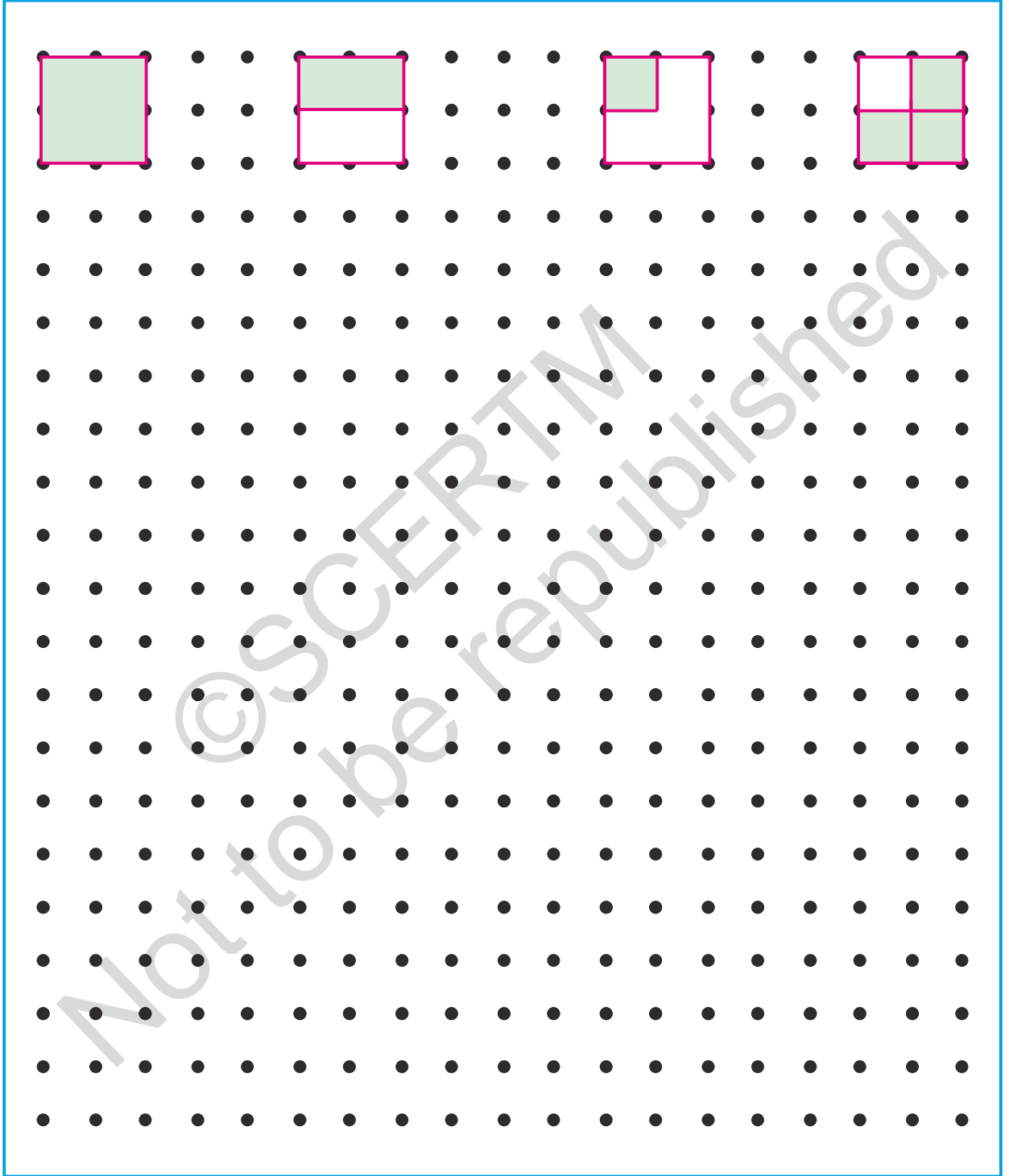
- १) सर्व माळेमध्ये लाल रंगाचे किती बल्ब आहेत ?
- २) पुढीलपैकी कोणत्या रंगाचे बल्ब कमी आहेत ?
(लाल/हिरवे)
- ३) कोणकोणत्या रंगाच्या बल्बची संख्या समान आहे ?
.....
- ४) निळ्या बल्बपेक्षा पिवळ्या बल्बची संख्या किती ने जास्त आहे ?
- ५) बल्ब मोज व त्या त्या रंगापुढे बल्बची संख्या लिही ?
लाल निळा हिरवा

- रमाने काही फुले गोळा केली. गोळा केलेल्या फुलांची माहिती तिने चित्ररूपात मांडली. त्याआधारे खालील प्रश्नांची उत्तरे दे.

- १) रमाने सोनचाफ्याची किती फुले गोळा केली ?
- २) जास्वंदाची फुले कणहेरच्या फुलांपेक्षा कितीने जास्त आहेत ?
- ३) रमाने किती प्रकारची फुले गोळा केली ?
- ४) सर्वात जास्त संख्या असणारी फुले कोणती ?
- ५) कणहेरची फुले सोनचाफ्याच्या फुलांपेक्षा कितीने कमी आहेत ?

- पूर्ण, अर्धा, पाव व पाऊण हे विविध आकारांत ठिपक्यांच्या कागदावर (डॉट पेपर) दाखव.

श्रेयनामावली

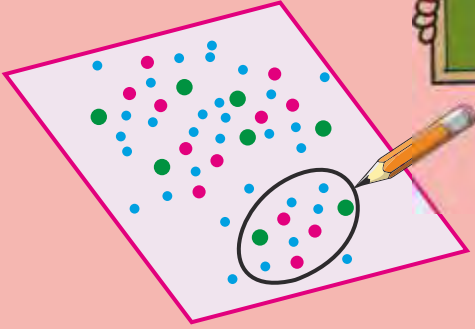
कार्यपुस्तिका : इयत्ता - तिसरी : विकसन, लेखन निर्मिती सहभाग

अ.क्र.	नाव	पद	कार्यालय
१.	अनुपमा तावशीकर	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, सिंधुदुर्ग
२.	डॉ. प्रभाकर क्षीरसागर	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
३.	विजय गायकवाड	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, फलटण, सातारा
४.	संजीवकुमार खाडे	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, अमरावती
५.	डॉ. चंद्रकांत साळुंखे	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, जळगाव
६.	शिवाजी ठाकूर	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे
७.	निलोफर पटेल	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, भंडारा
८.	चंदन कुलकर्णी	प्र. गटशिक्षण अधिकारी	पंचायत समिती, अंबाजोगाई, जि. बीड
९.	सुवर्णा देशपांडे	सहशिक्षिका	न्यू इंग्लिश स्कूल, सातारा
१०.	प्रदीप पालवे	उपशिक्षक	लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील माध्यमिक विद्यालय, अहमदनगर
११.	बालाजी जबडे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, हिंगोली
१२.	सुनिता लहाने	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, अमरावती
१३.	सुचरिता काळे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, गडचिरोली
१४.	अमोल बल्लावार	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, चंद्रपूर
१५.	मनीष दिघेकर	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, अमरावती
१६.	प्रभाकर काकडे	मुख्याध्यापक	जि. प. प्राथ. शाळा गाढेजळगाव, ता. जि. औरंगाबाद
१७.	डॉ. अश्विन किनारकर	उपशिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा, ब्रांदा, ता. रामटेक, जि. नागपूर
१८.	संदीप राऊत	उपशिक्षक	जि. प. मराठी उच्च प्राथ. शाळा हातणी, ता. चिखली, जि. बुलडाणा
१९.	वैभव शिंदे	उपशिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा नाचलोढी, ता. पेठ, जि. नाशिक
२०.	सारिका वंजारी	उपशिक्षिका	जि. प. प्राथ. शाळा धुमाळदेवकर वस्ती, ता. मुळशी, जि. पुणे
२१.	इंदू डागरे	उपशिक्षिका	पूर्ण प्राथ. शाळा कलमठ बाजारपेठ नं.१, ता. कणकवली, जि. सिंधुदुर्ग
२२.	संध्या सोंडे	सहशिक्षिका	जि. प. प्राथ. वडराई, ता. जि. पालघर
२३.	वाल्मिक चव्हाण	पदवीधर शिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा, गंगाम्हाळुंगी, जि. सांगली
२४.	तारिश अत्तार	उपशिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा खारशिंग, ता. कवठे महांकाळ, जि. सांगली
२५.	मदन वाघचौरे	उपशिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा पळहाट्याची वाडी, ता. जि. औरंगाबाद

शिक्षकांसाठी सूचना : १) विद्यार्थ्यांना स्वयं-अध्ययनाची सवय आणि अध्ययन निष्पत्तीनिहाय प्रगती करण्याची संधी मिळावी या हेतूने ही कार्यपुस्तिका तयार करण्यात आली आहे. २) पाठ्यपुस्तकातील आशय किंवा पाठ्यांश शिकल्यावर विद्यार्थ्यांनी नियमितपणे कार्यपुस्तिकेतील कृती पूर्ण कराव्यात ही अपेक्षा आहे. ३) ही कार्यपुस्तिका आकर्षक करण्यासाठी भरपूर चित्रांचा, आवश्यक तेथे रेखीव आकृत्यांचा व सारण्यांचा तसेच कार्यपुस्तिकेतील कृतींमध्ये रंजकता आणण्यासाठी गणितीय कोड्यांचा समावेश केला आहे. ४) कार्यपुस्तिकेतील प्रत्येक कृती विशिष्ट अध्ययन निष्पत्तीवर आधारित असून शिक्षकांनी अध्ययन प्रक्रियेच्या अंतिम टप्प्यावर भर न देता प्रत्येक विद्यार्थी अपेक्षित क्षमता प्राप्त करू शकेल याकडे लक्ष द्यावे. ५) शैक्षणिक वर्षात प्रत्येक विद्यार्थी कार्यपुस्तिकेतील कृती पूर्ण करेल यासाठी शिक्षकांनी स्थानिक परिस्थितीनुसार नियोजन करावे. ६) कार्यपुस्तिकेत बहुतांश ठिकाणी कृतीच्या सुरुवातीला नमुन्यादाखल काही कृती करून दाखविल्या आहेत; ज्यांचा उपयोग करून विद्यार्थी पुढील कृती स्व-प्रयत्नांनी पूर्ण करतील. ७) शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना गरजेनुसार वैयक्तिक अथवा गटात मदत करावी. ८) गणिती संकल्पना मुलांमध्ये संक्रमित करताना, स्थानिक परिसरातून त्या संकल्पना मुले शिकू शकतील, अशा संधी निर्माण करण्याचा प्रयत्न शिक्षकांनी करावा. तसेच अशा संधी शोधण्यास मुलांना प्रोत्साहन द्यावे किंवा प्रवृत्त करावे. ९) विद्यार्थ्यांचे मूल्यांकन करणे हा या कार्यपुस्तिकेचा एकमेव उद्देश नसून गणिताची भीती दूर करून गणिताचा आनंद घेण्यासाठी शिकविणे हा आहे. १०) प्रत्येक मूल गणित शिकू शकते हा विश्वास मनात बाळगून शिक्षकांनी प्रत्येक विद्यार्थ्याला या कार्यपुस्तिकेच्या मदतीने अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत सहभागी करून घ्यावे.

चला संख्यांशी
खेळूया.

शतक

दशक

एकक

